

TULÁK JERONYM A JINÉ OSUDY

Benjamin Klička

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Tulák Jeronym a jiné osudy

Benjamin Klička

Znění tohoto textu vychází z díla [Tulák Jeronym a jiné osudy](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Alois Srdce v Praze v roce 1925. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Benjamin Klička: Tulák Jeronym a jiné osudy), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 10. 11. 2023.

OBSAH

Tulák Jeronym	6
Slečna z kiosku	40
Pavla	50
Divoká dvojice	62

Tulák Jeronym

Kohoutí píseň skrojila noc kdesi daleko za mříží, na svobodě.

Jeronym hlasitě vzdychl a dal svým nohám klesnouti z pryčny na zem, proboden zoufalou nudou. Všichni se po něm se zájmem ohlédli. Nejmladší vězeň, řečený Antoušek, dobral si však zkušeného tuláka nevhodným vtípem, který byl nade vši pochybu hříchem proti zákonu cely.

„Antoušek prosí o štulec,“ poznamenal lhostejně jeden z vězňů a hned se nadchnul pro družnou službu: „Jeronyme, nechceš pít?“

Jeronym zavrtěl záporně hlavou: „Ne, kamaráde, nechci nic.“

„Nemáš hlad?“

„I kdež! Může ti chutnat v téhle díře?“

Několik vězňů se starostlivě sestoupilo kol Jeronyma, jenž znovu klesl na pryčnu.

„Co abys' se hlásil marod, bratře? Vždyť jsi kost a kůže, u všech hromů!“

Jeronym zírá před sebe malátně, v očích mu hoří stesk po ztraceném ráji; vysedlé lícní kosti jako lopaty trčí z vyprahlé tváře. Jeho vlas zřídíl a zešedivěl, ruce zvadly a síla z nich postupně prchá, až leží již jako bezmocná věc na dlani kamarádů.

„Marod!“ zvolal nepřítomně, jako by ne on, ale v dálce někdo plakal. „Nikdo mi nepomůže, chci jen vzduch. – Kolik mám ještě dnů?“

„Jen tři.“

„Čtyry, holečku,“ hádal se jiný. „Umíš počítat? Měl přece čtrnáct dní a teprve deset je tu se mnou.“

„Tak tedy čtyry,“ svolil pln ochoty první, „čas plyne jako voda, tři čtvrti zavíráku jsou, Jeronyme, za tebou.“

Jeronym mlčky pokýval hlavou, zabodl pohled do mřížoví okna, a nerušen hlučnýmihovory ostatních, snil o štěstí jelena, kterého

viděl před rokem v lesích křivoklátských; ten ztratí svobodu jen za cenu života.

Denně odcházejí kamarádi: tuláci, zloději a jiná řemesla. Když tisknou Jeronymovu ruku na rozloučenou, když rachotí klíč a když i dveře zapadají, Jeronym provází každého zvláště silnicí z okresního města, po níž se kutálí bočník svobody, skáká přes vůni sena a přes písně, které se před ním vrhají v prach. Komnata světa se rozestupuje, před tebou cinká slunečné poledne; potkáváš srdce, jež se otvírají, aby tě nesla s sebou.

Čtrnáctý den se rozkročil a poklepal na rámě Jeronymovo:

He, už jsem tady, pojď!

Jeronym blouznil a neporozuměl.

Tuláku, vstávej, je čtrnáctý den!

Hvzď přízraku trvá a vítr horečky žene se nad hlavou Jeronymovou, zatímco ponocný trubej druhou hodinu slavného dne; sny štěkají a zebou, je neveselá doba, kdy trpělivost přestala domlouvát a archanděl víry šel spát.

Čtrnáctý den tluče na žalostná vrata vědomí:

Slyšíš? Máme dnes schůzku.

Věžňové procitají, uhození výzvou, neboť lidé, kteří jsou zavřeni, mají smysly otevřené.

„Jsi vzhůru?“ táže se čísi ospalý hlas směrem, odkud se béře šramot.

„Jsem. A čeho je třeba?“

„Eh, nic,“ pravil vězeň. „Jeronym vyjde dnes z lapáku.“

„Proto jsi mne budil, kafko? Co do toho, nejdu-li já?“

Závoj tichosti přikrývá hovor, jitro zkoumá cesty oblohy a po špičkách blíž se městu.

Již zpívají ptáci a opálový den kane mřížemi na podlahu špinavé cely, věžňové křísí dosněné sny noci a Jeronym neví, že se má vzbudit.

Jeho spánek je nemoc.

„Hoši, ta toulavá kočka se mi nelíbí,“ brebentí zaujatě jeden malý zloděj. „Když jsem seděl ve Štrasburku, spal s námi tulák, který se natáhl až poslední den, zrovna když přišel pro něj dozorce.“

„Nekdákej, slepice ze všech nejchytřejší, což svede tulák umřít pod střechou?“

„Naber mne na rohy, máš-li je dosud, ale dříve vzbudme Jeronyma, než bude pozdě.“

Chytili ho již v letu, až u dna, a vynesli ho zas na pryčnu života: „Jeronyme, co blázníš, člověče! Za chvíli vyjdeš na silnici.“

Dva kamarádi ho podpírají, když dozorce, svíraje klíče a knížku, čte jasně, že Jeronym, tulák, si odpykal trest za nenapravitelné tuláctví, a že se tedy zas může jít toulat.

Co chtějí ti páni? O čem přemýšlejí? Ovšem, že půjde. Ale proč ho měli čtrnáct dní na stravě, když jich neprosil? Co dobrého či zlého jim učinil? V čem jim překážel, kterou píseň jim zkazil a co se jim na něm nelíbilo? Komu ukradl chleba či veselí, čeho se na kom dožadoval?

Vždyť šel jen světem, jenž nikomu nepatří, jenž pokud ví, není nikomu pronajat, či byly by snad ony maliny majetkem, třebas vrhaly šlahouny v cestu? – –

Na chodbě dohonil Jeronyma pronikavý hlas Antouškův: „Stůj, cestovateli, vrávoráš! Což nevíš, že jsme oba doseděli?“

Pokouší se Jeronyma vésti, ale on setřásá každou podporu a slovy kvetoucími první blažeností kreslí svěží plán společné toulky.

Náměstí, spatřivši Jeronyma, protřelo oči oběma rukama, postavilo se, vzepřelo a vrhlo na východ, držíc pevně konec, sivomodré klubko okresní silnice.

Jeronym vyšel z trafiky a nacpav lulku, šel vesele za klubkem, po levici zloděje Antouška, v pravici ranec a hůl.

* * *

Týden setrvali v náručí silnic a vozovek – a ještě chtěli setrвати. V hospodách podél cest dvakrát denně zanechávali zlomky svých korun, a nádavkem strásali, srkajíce polévku, zlatý prach z tuláckých vzpomínek.

Probouzeli se pod křídly nebes, v soutěskách hor a na dlani plání, někdy v kyselu čadících krčem anebo na senících. Ztraceni v horech o všem a o ničem, přece vždycky viděli svět a daleko před sebou vysílali obezřelé hlídky pohledů. Stalo se, že v dálce před nimi zaplál ve slunci četnický bajonet, a tu se ztráceli pod hladinou žita, nedutajíce, se srdcem těžkým, jako skřivani milující slunce.

„Vidíš, Antoušku,“ směje se Jeronym, „taková jest podstata věcí, dobrých i zlých, těžkých i veselých. Jako ten četník jdou mimo a mizí a nejsou důležité ani veliké, jak se mnohému často zdá, nýbrž marné a nedokonalé. Šel mimo, zbroj chřestila na jeho údech a on si myslil: počkejte, braši, nyní vás chytnu, ať jste kdokoliv, a sklidím pochvalu! – Chyba lávky! Všechno jde a všechno putuje. Putujme též!“

„A Jeronyme, k tomu ještě řekni: peníze, neputujte mi z kapsy!“

„Proč by neměly putovat?“

„Ale jíst bys chtěl!“

„Ovšemže, chleba však roste všude podél cest.“

Jeronym seskočil do příkopu, mávl rukou jako srpem do pole a nesl si hrstku žitných klasů. „Jsou sladké jako lípový květ a dobře se po nich usíná,“ děl.

Blížili se k malému městečku zježenému několika komíny.

„Vejdeme, nebo obejdeme?“ ptal se Jeronym. „V městech se nudí strážníci a četníci jim v tom pomáhají.“

„V městě,“ namítl Antoušek klesaje pod tíhou zlodějské vášně, „v městě se ztratíš jako chrpa v obilí. Obchodníci vyložili zboží a baví se v krámech se služkami, zatímco se otřeš o jejich zboží a schováš v rukávě všelicos pro horší dny. Strážníci dohlížejí na kontumaci a četníci jim v tom pomáhají.“

„A chytanou-li tě tu,“ optal se Jeronym, „co si pak počneš?“

„Jdu z vězení a ničeho se nebojím. Nebo jsem snad něco provedl? Řekni mi o tom!“

„Chceš krásti, Antoušku!“

„A ty jsi svatý? – Co tedy učiníš?“

„Mohu jít, jak dlouho chci, ale nesvobody se bojím. Chceš-li, půjdeme do města a poptáme se po zaměstnání. Můžeme škemrat a pracovat dva dny, pak s potvrzením snáze vypadneme. Četníci pasou po těch, kdo nemají vysvědčení.“

Antoušek, zasažen touhou po kradení, kýval nadšeně hlavou. O mrzké výhody plynoucí z práce se mu věru nejednalo. Ale vstoupiti v město, kamarádi, viděti oteklou hojnost věcí a vztahovat po nich stoicky ruce v sladkém vědomí, že krademe! Přítí se, hádat se se samým sebou: ano, či ne? Vyjde či nevyjde? Chytne tě, zatímco noříš jeho ruku do jeho kapsy, či nepocítí nic? Ó, rozkoši másti rozpočty blahobytných a strouhat mrkvičku: Člověk míní a zloděj mění!

„Ovšem,“ blábolí v zasnění Antoušek a jeho rty přísahají velkou přísahu. „Budeme pracovat v tomto městě a potom zas půjdeme!“

Město se před nimi otevírá dvěma stěnami strakatých domů. Obchodní štít plane srdci Antouškovu vstříc jako čepel nahého meče, zatímco tulák, zmlknuv lhostejností, vrství na sebe obrazy krajín a domů jako v intimním albu.

„Jeronyme, dejme se vlevo,“ žadoní zloděj. „Vidíš tu znamenitou ulici? Vidíš její bohaté výlohy?“

„Vidím. Co zamýšlíš?“

„Neptej se,“ šeptl Antoušek jako udýchán, „a pojď!“

„Je dosud světlo, Antoušku, a rozloučíš se pošetile se svobodou!“

Zloděje uchopila žádost až v týle, oči mu vypluly na rudé moře, stiskl v zubech hněv a vrčí na tuláka: „Neskuhrej, bído pomatená. Kdy jsi svoboděn, jestliže ne tehdy, když kradeš?“

„A potom? Když tě vlácejí po soudech a po vězeních?“

„Tebe vlácejí i bez kradení!“ prskal zloděj opovržlivě. „Hlupáku, chodíš jako apoštol po zemi, nekradeš a nesmilníš – a přeci tě vězní! Proč tedy aspoň nekradeš?“

Antoušek ztichl. Blíží se obchod, jenž vyvřel nadbytkem až do ulice, honosně sedí před skly na stolicích a volá tvarem tisícerych věcí, že chce být rozkraden, rozvát po světě!

Antoušek se smýkl podél ošatek a polic.

Cítí, že ruka cosi uchopila. Je to dlouhý, dobře vyschlý salám a leze nyní pokorně do rukávu. Již zmizel, vězí až v loketní jamce, a ruka se orientuje dále vpravo, rozvětvujič znovu chapadla jako hydra hlavice; zatím zrak, zastřený vláhou radosti, zírání pozorně do obchodu a nohy jdou klidně, poslušně, jakoby na procházku.

Jeronym po boku mlčí, neví snad ani o jeho kořisti, a není účasten úžasné milosti rozkrádání a boření soukromých statků! Neví, že věci jsou obecné, všech, neví, že majetek je jenom slovo, svázané ze tří slabik pro kazatelny.

Antouška obestřel vonný oblak klidu. Sáhl k srdci a spouštěje odtud pravou ruku do levého rukávu, vysoukal salám, dvě krabice rybiček a hrudku másla do sáčku pod vestou.

„Jeronyme,“ děl protahuje se. „Jak jsem svoboden a jak jsem jasný.“

Jeronym na něho s údivem pohlédl: „Ty jsi již kradl?“

Antoušek poklepal na vestu, aby dal vystoupit obrysům lupu.

„A tys nic neviděl? Zdá se mi vždycky, že všichni na mne hledí a že je to veřejné tajemství, neznámé jenom okrádanému. Ale vy jste všichni slepí!“

„Bud' za to vděčen a pojd' nyní z města. Nebo obchodník pozná i ztrátu špendlíku a ty jsi, jak vidím, kradl věci větší. Nyní se dejme tudy vzhůru a vyjděme do polí!“

„Co ti napadá! Nevidíš tuhle alej výkladů? Jak asi jídá a spí jejich majitel? Nemyslíš snad, že touží rozdělit se s chudým?“

Opět se Antoušek otírá o bedny, které křičí před obchodem, ky-
píce bohatě zbožím. Nalíčené lahve, jiskřící vínem, provokativně
hledí z dřevné vlny.

Antoušek zakroutil jedné z nich krk a právě ji dopravoval ruká-
vem vzhůru, když se mu vysmekla a s vlhkým pláčem třeskla na
dlažbu.

V tu chvíli byl obchodník na chodníku, a vale oči k nebi, tlačil se
ke zloději.

Antouška, který chtěl prchnouti, zadržuje tajně ruka Jeronymova.

Poprvé slyší zloděj tuláka nadávati a hulákati: „Ty pitomče,“ křičí
dřív, než se obchodník poohlédl po vhodnějším slově. „Co chodíš jak
motovidlo, co strkáš do beden jako slepý, až lahve padají? Z čeho
to zaplatíš?“ A obraceje se k obchodníkovi dodává: „Pane, odpusťte,
je cestou sláb a potácí se únavou: Zavadil loktem o vaši bednu.“

Obchodník vida, že nikdo neprchá, je přesvědčen o jich pocti-
vosti. „Je ožralý?“ láteří. „Nebo oslepl? Zaplaťte dvacet korun a táh-
něte!“

Jeronym krčí rozpačitě rameny, pohlíží bezmocně v obchodníkův
obličej a po úvaze nabízí svůj uzlík.

„Co v něm máš, obejdo?“ durdí se kramář.

Jeronym rozvazuje raneček a ukazuje obsah: několik hadříků,
rukavice a pytlík na tabák.

„Ukaž ten sáček!“ vrčí obchodník.

Sáček jest z dobré, trvanlivé kůže; je ozdobou tulácké výbavy,
a stav se druhem důvěrných vteřin, pozbyl nároků na cenu peněz
a stojí toho času mnoho milionů zlatých okamžiků.

„Co si na vás vezmu,“ dí obchodník pohrdlivě a zastrkuje tabatěr-
ku do kapsáře. „Hybajte, než přijde četník!“

Jeronym chápe se Antouškovy ruky.

„Pojd,“ šepce, „mluví úplnou pravdu. Tudy vyjdeme z města.“

Zloděj drží v sevřených pěstích svou hanbu, bledý a zlomený
cupká podél tuláka. Jeho ruce se tetelí, hrdlo je staženo desaterým

mlčením a v srdci má tmu jako před očima. Chce spatřit svou ruku, aby poznal, kde tkví její záhada, kudy prchla láhev, kde vznikl v ní otvor, jímž přišel zlý hřích.

Ale ruka se zdvihá neochotně, chvěje se před očima, které nevidí. Je před nimi tma jako v srdci.

Město chřadne v jeho smyslech až k padnutí. V některém okně blekotá zpěv ženy, srdce zlodějovo je smutné a bojí se. Neboť: vozy hrčí a lidé chodí mluvíce, v postranní ulici štěká pes, akáty házejí závoje vůně na chodce, ale Antoušek, zloděj, již nekrade, je ubohý, malý, zahanbený.

Ulice stoupá, obchody chudnou; již skomírají tu jen chalupy. A cesta zloděje, zhrzeného štěstím, jde vzhůru jako kalvárie, zatímco tulákova jásá.

Klekání vystupuje z bohatého města jako vůně drahého pokrmu. Bohatého vábí a uspokojuje, zloděje šlehá ostnatým bičem po vychrtlém zadku:

Z města ven,
z města ven!

Jeronym položil Antouškovi na rámě ruku: „Co mlčíš, kamaráde? Jednal jsi hloupě, zapomeň!“

Antoušek by chtěl něco říci, něco na obhajobu svého zlodějství, ale jeho jazyk bortí smysl slov a jeho ústa jen skřehotají.

Jeronym sňal z hlavy placatou čepici, složil ji do rance a volně vydychl.

„Vcházíme do lesa,“ zazpíval. „Dnes přikryjí nás nebesa. – Antoušku, tamhle napravo od cesty je drobné houští; tam budeme spát.“

Antoušek konečně prohlédl a potlačené sebevědomí v něm zablikalo. Usedl vedle Jeronyma, jenž vyňal z kapsy kůrky chleba a několik padančat, dar dnešních silnic.

„Nejez ty zbytky,“ řekl vřele a soukal ze skrýše pod svou vestou široký salám a olejovky. „Dnes povečeříme jako městský lid.“ Jeho zmučenou tváří prošel pablesk zlodějské komety, když je na výši kariéry. „Tak ubozí, bohdá, přeci nejsme, abychom vyšli docela na prázdno z města, kde bydlí tucet kramářů. Posluž si, brachu!“

„Ne, děkuji!“

„Ach, svatý Benedikt?“ ušklíbl se zloděj. „Ty netrávíš dobře ukradená sousta? – No, ale proč jsi mne tedy neudal?“

„Proč bych to dělal, jsi můj kamarád.“

„A jsi-li hladov, nejíš od soudruha?“

„Mám svoje.“

„Odpadky!“

„Mám na ně chuť!“ Jeronym se zakousl do jablka.

„Ne, ty jsi přec jen přemrštěný člověk!“ prskal Antoušek. „A mravokárce! Nepokradeš! Chceš mi to říci, ale nevíš jak!“

„Pro pět ran, Antoušku, co o mně myslíš? Dej sem tedy kus toho vuřta! Ale jen proto, abys měl klid.“

Loudavě kutálel z patra na patro žvaneček salámu. Nemohl si pomoci; nechutnal mu.

„Bratře,“ pravil, „ty mne nedobíháš! Mám takovou povahu, že jsem spokojen, když potřebuji co nejméně. Něco se ve mně stále zdvihá a povídá: Jeronyme, svedeš-li to, k šípku, abys nechodil s břemenem mlstoty na krku, abys nepožádal blahobytu, abys byl veselý bez složitých věcí?“

„Jeronyme, já věděl od první chvíle, že jsi podivín; ale co povídáš teď, to je pravé bláznovství, opravdu. Proč nechít vše, co je na světě, když je to tu jen proto? Proč si nepopřát, když k tomu máme schopnosti anebo prostředky? Pravím ti, že jsi jako ta bába, co běhá denně s máslem do města a zpět, ale na vlak si nesedne, třeba má dráhu zadarmo.“

„Co se divíš? Má radost, že dokáže sama, k čemu tolik lidí potřebuje vlak. Já bych na vlak také nesedl. K čemu to je? Kam kdo pospíchá? Dojdu stejně a nic nezmeškám.“

„Tak si nevezmeš olejovku?“

„Ne. Mám jablka. Slyšel jsem kdysi, že se z konzerv dostává zánět v hubě. Ovoce je zaručeně čerstvé.“

Antoušek byl zjevně dopálen, ale cpal se nerušeně dál, až pozřel vše, co byl ukradl.

Jeronym ležel na zádech, hodil své oči mezi hvězdy, aby se bavil jich hledáním.

Obloha byla modrá a měsíc v ní chodil s nádherným úsměvem samce, který se vyšňořil k milostnému dílu. Hvězdy se za ním chvěly tajeným smíchem a poštuchovaly se jako služky, když vidí fešného vojáka.

„A to máš ke všemu takový blázinec!“ mluvil Jeronym, obrácen k nebi, zatímco Antoušek mlaskal. „Zdá se ti, že jsi chudák, ale jsi bohatý, myslíš, že žiješ prostě, ale jsi velmož. Někdo si zas fouká, že má bůhví co, je-li stlačen šesti zlatými stěnami, seshora, zdola a ze čtyř stran. Ale jeden továrník si musil dát udělat umělá nebesa s hvězdami nad postel, aby mohl vůbec usnout. A já tu mám ten nejkrásnější strop, docela pravý, nefalšovaný, a větrám v bytě celý den. To bych rád věděl, co na tohle řekneš! Copak to je nějaká žebrota, mám-li nad hlavou látku z hvězd a pod sebou pelech ze zeměkoule? Nebo je krásnější prkenný vagon než komnata přírody ohraničená jen nekonečností světa? Nenamlouvej mi, k šípku, že jsem chudák, že neužívám dobra světských věcí. Mám více nežli rybičku v oleji, patří mi všechny ryby všech vod a nejsou to jen mrtvé sardinky, ale živoucí mrštné ryby. Věci jsou, Antoušku, docela jiné, než vypadají. Díváš se na cestu a dívá se druhý – každý vidíte něco jiného. Jeden má úzké, malé boty, a proto vidí krvavou cestu, tisíckrát prokletou, kamenitou. Druhý má nohy bosé a v těchto botách, které šil tatínek vesele s maminkou, spatřuje cestu jako mech, tisíckrát pozdravenou, parádní. Kolik je lidí, tolik je světů.“

Antoušek spolkl právě poslední rybu a děl proto hlasem spokojeným, jako by si hladil po hostině břich: „Mně je nejmilejší, mám-li svět

v žaludku, v kapse a na sobě. Proč se mám na všechno jenom dívat? K čemu to je, když ke všemu máš hlad, a místo slavíka, o kterém tak básníš, slyšíš jen kručení vlastního břicha? Já, člověče, bych chtěl mít hodně peněz, hodně všeho, abych měl radost, abych věděl, že něco jsem a aby to věděli ostatní. Jen si pomysli, kdybych měl na sobě pořádné šaty a pod sebou auto, několik pokojů a v každém z nich pokladnu a měkkou postel, jídlo a pití, a holek kolik bych chtěl. Co bych byl potom za kapacitu, jak by mne ocenili! Tady ležím v houští za městem, najedl jsem se, ale žízním a miloval bych, až běda, správnou žábu.“

Antoušek věnoval několik minut milostnému přemýšlení, a povstav náhle, rozhodně děl: „Ať mne ďas, jestli nesejdu do města vyhledat nějakou holku!“

Jeronym vyletěl jako postřelený. „Co blázníš?“ zlobil se, chytaje druhá za kabát. „Chytnou tě, nešťastníku!“

„Nevrč, jen nevrč, bratráčku, nejsem ledajaký a bez holky nedám dnes ránu!“

Vytrhl se Jeronymovi z rukou a vyšel na silnici. –

Tulák slyšel, jak se Antouškův hvízdot pomalu vzdaluje ke městu, a bál se o děvče, které mu padne do ruky; měl své zkušenosti a jedna vzpomínka ho hnětla.

Ale znovu si lehl na znak, a bloudě pro útěchu po cestách hvězd, našel posléze spánek. –

Ale záření hvězd se unavuje, sny rychle svíjejí prapor.

Zápal měsíce vyhořel na nadrech klenby a šoumání noci šlo spát. Slunce smáčí prst v rosných studánkách, a kladouc jej hbitě na úsměv hor, smazává světla z tabule věčné tmy.

Tehdy se staví vědomí na nohy, rozkomíhá prak života a vysílá do srdce probuzení.

Střela padá v zurčící pramen krve, bouří ospalé kolotání a vlna jitra se šíří bytostí.

Nad Jeronymem zabzučel komár, vítr promluvil naléhavě k lís-kám a tulák, protahuje své údy, uchopil ráno do náruče.

„Antoušku,“ táže se, oslepen světlem. „Jsi tu?“

A chroptění odpovídá. Ten chtivý zloděj se tedy vrátil, buď pochválena prozřetelnost!

„Nuže, Antoušku,“ vece hlučně tulák a jeho bratrský úsměv pokulhává. „Která holka to odnesla?“

Antoušek se pere s procitnutím, chce se mu právě spát a odpovídá zhurta: „Ta první, blázne!“

Ale hned chápe, že včerejší milování je těžší případ, a praví: „Panna. Růžové zboží. Když jsem odcházel, mokvala pláčem a poslední hubička byla slaná. Ale něco ti, Jeronyme, ještě povím: budou z toho aspoň trojčata!“

Tulák utrlh sedmikrásu. „A co bude z ní?“ děl, klada květ do úst.

„Chytráku! Matka!“ zasmál se zloděj a spokojený úsměšek tekl mu po tváři.

Jeronym chytil se za srdce, a zasažen živou vzpomínkou, promluvil k sobě i k Antouškovi: „A co si počne, člověče?“

„Bude je kojit, to není těžké! Kdybys byl ženskou, svedl bys to také.“

Jeronym svazuje bez potřeby raneček a tuto chvíli zasvěcuje mlčky plavé ženě v městě, které nezná, plavé ženě, kterou půl dne znal.

„A co chceš,“ vniká mu Antoušek do snění, prskaje vesele ironické rány. „Co by si počala v nejhorsím případě, jestliže není hloupější tebe? Bude spát pod tvým nejlepším stropem a uživí se klásky a padančaty. Doufám, že bude šťastna jako ty a její budou všechny ryby světa.“

„Mluvil jsem za sebe. Ty mluvíš za ni. A ona by musila mluvit za tvé dítě. Ale děti chtějí mléko a teplo!“ Jeronym cítil, že to říká sobě. „A žena chce svobodu!“ dodal ještě.

„Já také, Jeronyme, copak si myslíš? Ostatně nebyla první ani poslední.“

* * *

Ted' právě dozrálo obilí a tulák se zlodějem přišel do vesnice po zprahlé dvoudenní silnici, podle níž nikdo po dvě stě let nezasadil jabloně ani jiného stromu.

Jeronym žvýkal bohaté klasy a děkoval tiše bohu. Ale Antoušek strádal a prosbou i hrozbou donutil Jeronyma k zastavení.

„Dobře,“ pravil tulák. „Je právě čas. Tato vesnice kyne úrodou a my jí svezeme z polí chléb. Až nastřádáme něco mzdy, hneme se dále.“

Ale vesnice byla pyšná, a selské prahy, vidouce trhany, nedaly se překročiti.

Prošli již ves a poslední statek stál před jejich prosbou jak okovaný býk.

„Je možno,“ tázal se vesele Jeronym, „že nás tu nikdo nepotřebuje? – Antoušku, v tomhle posledním statku budeme sklízet, děj se co děj!“

„Nebo krást!“ dí zloděj, zhlodaný hladem.

Jeronym otevřel dveře stavení a tázal se po práci.

Hospodář vyšel a jeho chytré oči očichaly nestoudně dvojici.

„Budeme pracovat za čtyry a sklídíme vám úrodu záhy,“ mluvil tulák. „Téhle práci rozumíme.“

Hospodář se nehybně usmál.

„Potřebuji lidi,“ děl loudavě. „Ale vás nechci!“

„Někdo má mizerné šaty,“ vykládal Jeronym. „Ale jeho práce je dobrá.“

„Nevěřte tomu, příteli,“ šklebil se sedlák a chtěl zavřít dveře, ale ony se vzepřely, neboť zevnitř přicházelo právě sténání dítěte a Jeronym je vracel v otázce: „Vaše dítě je nemocno?“

„Má zápal plic,“ vzdychl sedlák krátce. „A jeho život je na nitce. Proto jděte a pusťte mne k němu.“

Jeronym uchopil osmahlou tlapu sedlákovu. „Vaše dítě se uzdraví!“ slíbil.

Toho dne bděl Jeronym po hojné večeři nad chlapcem, který ze sna žaloval. Horečka poletovala dusným pokojem jako můra bijící

křídly o stěny a přízraky plesaly nad hlavou dítěte, zatímco ostatní dům klidně spal.

Ale ráno, když průvan slunce vynesl z jizby rmut oné noci, Jeronym vyšel po špičkách na dvůr, vyvážil ze studny okov svěžesti, a vzkřísiv údy, spěchal na pole.

Dny prošly statkem jako píseň hrdlem ženy. Stodoly plné, dítě uzdraveno, na očích tuláka posvátné přání.

Silnice volá jako nádherný tetřev, srdce prahne po veselí a v neznámé dálce kvetou události.

Nyní se, vagabunde, neostýchej a rci opět slova drahá tvému srdci:

PŮJDEME!

Růžový nosík uzdravených dětí, jenž ostatně vždycky ještě trochu mokvá rýmou, je sice něžný a vděčně se chvěje, ale kolik takových milých předmětů čeká na cestách tvoji lásku?

Snad nepohrdneš pro úsměv chlapce pochmurnou přízní boláků a ran, které jak uzly věčnosti víží rád tohoto světa v křižovatkách cest?

„Hospodáři, váš chléb je doma. Dejte nám mzdu, nyní již půjdemo.“

Sedlák objevil ve svém těle srdce; cítí, že je kdesi hluboko pod vestou, na levé straně, kde právě silně bodlo.

„Jeronyme,“ vece bez pýchy, „tvá práce je jako požehnání. Neopouštěj mne! Dítě jsi opatroval jako vlastní, do stodol jsi svážel jako pro sebe a tento statek ti říká: Pane! Pakliže jsem ti ublížil, když jsi stál tehdy jako tulák na mém prahu, věz, že jsem lepší!“

„Jsem tulák, pane, a měl jste pravdu.“ děl Jeronym. „Nyní je čas.“

Toho rána bylo na statku ticho a cvrček pod silnicí zpíval pronikavě.

Jeronym stiskl ruku hospodářovu, a zpytuje Antouška, nesebral-li něco, pustil se se soudruhem dále. –

Beránci se honili po obloze, louky nalévaly do kalichů vůni a drá-
ty telegrafních tyčí zpívaly.

„Antoušku,“ zvolal Jeronym opojen a poskočil jako puštěný ško-
lák. „Jsme zase svobodni, kamaráde!“

Zloděj se usmál tulákovu dětinství.

„Doufám,“ řekl, „že přijdeme do města, kde bude možno bez dřiny
a potu sehnati trochu záživnější sousto. Tohle třestění na polích
a lukách mne nebaví; zkazím si mozolem hmat.“

Ale Jeronym ho již neposlouchal.

Oddal se hltavému objetí prostoru, promítal tvory, stébla i smít-
ka nerozdílně na své nadšení a všemu otevíral bránu srdce, záře
vstříc každému pohostinností.

Mimo šel hoch, i uchopil ho, třesa jím vášnivě, zdvihal ho na
ramena a klusal s ním chvíli, řehtaje hlučně jak jezdecký kuň. Znovu
ho postavil na silnici a bera do dlaní osmahlou hlavičku, křičel mu
do tváře:

„Vždyť já jsem ty, kluku, já jsem ty! Což o tom nevíš?“

„To nevím,“ smál se hoch a prosycen lajdáctvím tahal ho za vous.
„Možná že jste se zbláznil!“

A tulák ho propouštěl zamilovaně z rukou, křiče mu do uší: „Jsi
ještě mlád, můj kamaráde, ale počkej, až dorosteš, uvěříš!“

Silnice seběhla do údolí a našla tu na chvíli družku. Zpěvná řeka
se k ní přivinula bokem a dlouze se smála vzácnému setkání.

„Antoušku,“ zajásal Jeronym, „vykoupejme se tady!“

Na malé písčíně, vroubené vrbovím, snímali křehké zbytky svých
šatů a odívali se nahotou a sluncem. Rákosí chřupalo pod jejich
nohama a puškvorec foukal éterické vzdechy na rozkošnická ňadra
říčních vln.

Jeronym zazpíval trojnásobné hosana a sestoupil vřele do chlad-
né lázně.

Několika tempy obměkčil vlny, i vzdaly se mu lehce a nesly ho
houpavě napříč řekou a zpět.

„Hle,“ smál se Jeronym, „každá voda mne přijme a žádné řece se neprotivím! Kdo jest tedy, rcete, v této chvíli šťastnější?“

Zdvihaje na pohybech chuchvalce živlu, bral se proudem na písčinu.

Zde sedl a snímaje ze stvolů květ máty, mísil ho s pískem a třel si směsí údy. Svěží vůně stoupala vzhůru, splývala se sluncem a s dechem větru, a jako pták vzlétla nad spěchem řeky, protínajíc celé údolí.

Než se oblékli, přiletěl mrak a zastřel docela slunce. Vyšedše znovu na silnici, byli uvítáni úderem prachu, za nímž se hnala, vrčíc nedůtklivě, poslední letní bouřka.

Déšť cválal celou šíří silnice a nešetře nikoho sjížděl i hřbety dvou osamělých poutníků, tíhnoucích k dáli.

Ke všemu střetli se v lese s četníkem.

Potěžkal sílu dvou sehraných chlapů a velmi vlídně, drhna řemen zbraně, se otázal; „Kampak, hoši, v tom nečase?“

„Za prací. Právě jsme v Mořině sklidili a chceme jinde zkusiti štěstí.“

„Nu dobře,“ pravil ihned zmoklý četník, „ale na losovském panství se nezdržujte! Pán toho zámku to netrpí a dvory má beztak plné lidstva. Nemá rád žebroty a zle ji tresce. Nemine den, abych neeskortoval! Dejte se na rozcestí cestou doleva, ten rajon nepatří mně ani pánu na Losově.“

Když četník zmizel, Jeronym zazpíval, a rozmysliv radu ozbrojené moci, děl k Antouškovi: „Lidé se starají, jmění a statky je znepokojují. Jejich strach z malého lumpa je veliký. Ale nevědí, že malý člověk dovede udělat mnoho pro každého, i pro toho, který se povyšuje. – Antoušku, my se Losovu nevyhneme! Nevím, čeho se tady bát? Doufám, že Losov je právě tak můj jako jiných.“

„Rozhodně,“ přisvědčil zloděj, „a taková panství jsou velice vhodná pro drobné zájmy hubené ruky. Před třemi roky jsme podobný zámek navštívili s poměrným zdarem a nikdo nevěděl, kdo měl to štěstí.“

„Na to nemysli, Antoušku! Chceš-li tam krásti, na mne nespolehej! Nemám chuti znovu tě tahat z drápů četníků.“

„Vrať se tedy pro toho posledního,“ chechtal se zloděj, „a dej mne odvést, dobráku!“

Jeronym mu poklepal vlídně na rameno. „Nemysli, že mne mrzí tvá zlodějna více než četník! Říkám ti jen, že mám náhodou v kapse sto dvacet korun a že mohu v Losově jísti a píti totéž co ten, jemuž slibuješ návštěvu.“

„Mám tolik co ty!“ řekl bez chlouby zloděj. „Ale takovou kořist, za niž jsem dřel plných čtrnáct dní, přec neprojím za jediný den!“

Jeronym neměl nálady k šarvátce. Zastrčil ruce až na dno kapes a kráčel mlčky proti lijáku.

Cesta se zaběhla do vysokých lesů a tvrdošjně zacházela hlouběji, takže již z obou stran plakaly jen sosny a občas smrk v samotě zanaříkal.

„Doufám, že tato zatracená cesta,“ řekl s nechutí Antoušek, čvachtaje louží, „nás dovede aspoň v zaslíbený kraj, někam, kde myslíš, že jsi v pohádce a kde je dosud v plenkách zákon: Nepokradeš! Víš-li snad o tom kraji něco opačného, řekni mi to, Jeronyme, okamžitě, a lehnu si ihned do této louže, neboť nehodlám pracovati zadarmo.“

Jeronym se jen usmíval a krčil rameny, z nichž crčkem stékala voda. „O kraji, který leží před námi, nevím ničeho,“ děl a chystal se ještě něco říci, když šerem pronikl jas reflektoru a zrovna za tulákem zatroubil signál auta.

Jeronym sotva uskočil a splašené vozidlo se mihlo podle něho, zaplavujíc ho až po hlavu blátem.

„Tomuhle chlapovi,“ zalál Antoušek z opačné strany silnice, „kdybych tak mohl na kobytku. Roztancoval bych ho i s tou károu! Můj vycházkový úbor je v kaši!“

„Kdybys měl hodně peněz,“ smál se Jeronym, „měl bys i auto a jezdil bys stejně.“

„To se ví, člověče,“ nadchl se rázem Antoušek, uzdravuje se rychle z hněvu. „Však uvidíš! Jednou ti dám takhle poslední pomazání a přejedu tě, kamaráde, jako pinčla!“

„Jen když nepojdu v nemocnici!“ vzdychl si Jeronym. „Na silnici to bude kratší a nebude to páchnout karbolem.“

Postrčil čepici do čela, zmírnil krok a zadíval se obezřele perspektivou zapařené silnice, po níž se ještě vlnila šerem zář automobilového reflektoru.

„Myslím, že zastavili,“ usoudil. „Snad ho napadlo, že nás má svézti, když nám svršky tak kavalírsky zmazal!“

„To sotva, příteli! Ale spíše se někde pořádně přejedl a má teď navzdory dešti i hromobití soukromou záležitost v křoví. Poslouchej, často mi napadlo, že přepadení v lese je poměrně snadné, a jestliže tam opravdu v houští přebývá, máme veliké šance!“

Antoušek přidal do kroku; prškou a parami spatřil kolem vozu poskakovati nejasný chumel šatů, jako by pasažér vystupoval a někdo mu při tom horlivě pomáhal.

Ale Jeronym, jenž viděl mnohem lépe, sáhl zloději na rameno a šeptal: „Pospěšme! Někdo je přepadl! Zabraňme vraždě či čemu!“

„Nevím, jestli se nemýlíš,“ děl Antoušek klidně, „ale pravím ti: neposkvrním svých rukou nesolidaritou vůči kolegům a nepůjdu pomáhat zazobanci!“

„Netlachej!“ šeptal přísně Jeronym. „Což svolíš, aby ti vraždili před očima? Jsou-li to zloději, zaženeme je trochu od silnice, aby poznali, že jednali hloupě; jsou-li to vrazi, přemůžeme je a uštědříme jim několik rádnějších štulců, aby nechali vraždění vůbec. Nyní však polez rychle do příkopu! Vidíš je, Antoušku? Vlekou břicháče do lesa! Poběž, slyšíš, jak chroptí?“

Antoušek zakolísal. Jít, či nejít?

Ale šibalství mu pojednou našeptalo, že je lepší držet se prozatím Jeronyma a podle okolností věc později výhodně skončiti.

„Poběž,“ děl tiše k Jeronymovi. „Ty osvobodíš šoféra a já si vezmu pod ochranu pána. Vpřed!“

Vypadli ze strany na dva chumle údů, zmítajících se téměř mlčky po trávě, jako by se náruživě milovali.

Antoušek popadl násilníka za hrdlo, které šeptalo jako pomatené: peníze, chlape, dej peníze!, načež ubohý boháč přísahal hlasem malým a zoufalým: „Nemám s sebou nic! Pustte mne, pane, pošlu vám, pane, pošlu, co chcete!“

V tu chvíli, dotčeno Antouškovou rukou, přestalo hrdlo žádati peněz, a ruce zaměstnané ranami a štulci ochably.

Antoušek pozdvihl trhana do vzduchu a vida, že si počíná, jako by celkem již dokonával, pustil ho volně jako kus dřeva z rukou.

Zloděj se zhroutil do trávy a znaveně otvíral oči.

To stál již Jeronym v družném hovoru s druhým útočníkem a vykládal právě své staré teorie o zbytečnosti přepychu a peněz.

Lapený zloděj, aby věc omluvil, dušoval se, že z týchž podnětů vrhá se občas na blahobytné.

„Má ti to být lhostejné!“ poučoval ho přísně Jeronym. „Jenže jsi straka a chceš býti bohat jako tito.“

Majitel auta byl člověk zavalitý, ale jevil hned hbitost a čilost, tělesnou, duševní i čistě odbornou.

„Pánové,“ řekl, obraceje se k Jeronymovi a k Antouškovi. „Vaše práce stojí sto tisíc. To vím. Ale co učiníme s těmito lidmi, chci-li vás v autu přivésti do svého zámku Losova a chci-li současně ve shodě se zákonem, aby byli vrazi potrestáni?“

„Správně,“ děl Jeronym. „Déšť je dosti silný, aby je vytrestal, ať již jdou pěšky kamkoliv. Vyváznuv jisté smrti, pane, mějte pochopení pro jejich svobodu. Kdyby vás byli zabili, také byste se teď o ně nestaral a o přání zákona tím méně.“

Boháč jakž takž pochopil, a zapaluje si široký doutník, pozval své záchrance do auta.

Jeronym se všelijak vymlouval a tvrdil, že za nimi přijde pěšky, ale Antoušek stál tvrdě na pozvání a vstrčil konečně tuláka do vozu.

Sedaje pak pohodlně vedle něho, zpozoroval s tajnou rozkoší na tváři pánově obláček žalu z vědomí, že tu zanechává dva zloděje na svobodě.

* * *

Auto vjelo tiše do podjezdu, v němž hořelo několik lamp. Z velikých vrat se vyřítil sluha, spěšně otvíral dveře auta a nemálo se podivil, když mu padla do náruče vysoká postava Jeronymova.

Teprve za ní vyskočil Antoušek a posléze, záře úsměvně vstříc sluhovi, vyvalil se Velký majitel, jehož opilství ze života znovu nabytého se v autu dvojnásobně rozleželo.

„Maxi!“ klepal sluhovi na rameno, zajikaje se jako chlapec, který dostal první dlouhé kalhoty. „Zažili jsme strašné nebezpečí, byli jsme přepadeni dvěma vrahy – a zde jsme opět zdraví.“

Dlouhou chodbou vedl pak sluha Antouška i Jeronyma do jejich komnat. Tulákovi se zdálo, že kráčí podle žalářníka se svazkem těžkých neúprosných klíčů, a jeho srdce bilo úzkostlivě.

V pokoji požádal lysohlavý sluha Jeronyma o jeho šaty.

„Co s nimi chcete?“ polekal se tulák, a myslil na obvyklou prohlídku v žalářích.

„Usušíme je. Pán posílá prozatím tyhle.“

„Ne, děkuji. Vyždímám je sám,“ bránil Jeronym své vetché šaty. „Přes noc mi snadno uschnou.“

„K večeri si však oblečte suché! Bude přítomna také slečna,“ pravil sluha.

„Ne, děkuji. Nepůjdu k večeri, již jsem jedl, půjdu hned spát.“

Lokaj položil pánovy šaty na židli a tiše se vzdálil.

Jeronym si myslil, že už vyhrál, když tu za chvíli přišel se sluhou Antoušek. Jeho zlodějské tlapy a tváře trčely z uhlazených forem

černého smokingu. Ježatá brada rozeného bandity strouhala samolibě lem škrobeného límce, na němž ke všemu dřímala černá vázanka zasněného floutka. Antoušek byl v tomto vydání nestravitelný jako všechny jiné jeho vtipy.

Jeronym dopálen příšernou podívanou a uhaduje předem zlodějovy záměry, tázal se odmítavě: „Co tu chceš?“

„Mám tě snad převléci jako dítě?“

„Děkuji. Nežádal jsem tě přeci o to. Moje toaleta je u konce.“

„V takovém úboru tě ke stolu nepovedu, brachu. Oblékej se a poběž, pravím, neboť večere je právě nesena na stůl. Není-li pravda, Maxi?“

„Pravda,“ uklonil se shovívavě sluha. „Právě mi říkali v kuchyni.“

Antoušek stáhl z Jeronyma po krátkém zápase aspoň kabát a vstrčil ho, než se ohlédl, jako bezbranné dítě do úboru úžasných rozměrů.

„Vidíš,“ chválil si svého druha. „Nevím vlastně, proč jsi zběhl z práv. Vždyť si mohl dneska dělat ministra.“

„Nech žertů,“ děl Jeronym rozmrzele a oddal se osudu. Vlečen Antouškem do jídelny zámku, byl přesvědčen, že koná pošetilou věc. Ale z přirozené klidnosti srdce i ducha nekladl zloději odporu, jsa jist, že má všechno svůj půvab, i stříbrné mísy polité úsměvem hojnosti.

Za stolem seděl pán se svou dcerou, již podrobně o příhodě poučenou.

„Ejhle,“ pravil, když spatřil dvojici, „naši hrdinové!“

Slečna docela vstala ze židle a přišla stisknouti oběma ruku.

Tato chvíle jídelny říkala:

Velký majitel je bytost božská a má přirozeně i božskou jídelnu a dceru, vedle pekelné moci. Jste ovšem chudí, moji malí hostové, ať jste sebranka, sebraná na silnici, anebo okresní či městští činitelé. Ale dnes přehlédněme ponurost vaší chudoby a zasedněme za jeden stůl, neboť vaše služby v jistých dobách jsou platné a naše srdce občas střečuje, píchnuto mouchou demokracie.

Pán zdvihl šálek s hovězím odvarem a mohutným srknutím dal povel k jídlu. Slečna se velice mile usmívala a ptala se Antouška, jak se rdousí zloděj, což jí tento odborně vysvětloval.

„A vy, pane,“ tázala se potom Jeronyma, „v čem vy jste mistrem?“

Pán se zachechtal: „Slyšela jsi přeci. Dotkl se lotra jak kouzelným proutkem a on na tom místě docela zpokorněl.“

„Je to možno?“ ptala se rozkošně slečna (starý pán na ni volal Bibi) a koketním pohledem švihla tuláka přes štíhlou, snědou tvář,

„Sevřel jsem mu trochu ruku,“ vysvětlil Jeronym bez chlouby, „on se však ihned omluvil, že nechťel vraždit, jen krást.“

„Máte asi velikou sílu,“ zazvonila jasně Bibina hubička. „Já mám zvláštní slabost pro silné lidi. Ale tady u nás jsou sami slaboši. Vezměme okresního hejtmana, sedla jsem mu onehdy na kolena a on z toho omdlel, na mou duši!“

Pauza mezi polévkou a příštím jídlem znepokojila Antouška do té míry, že se ani hovoru nezúčastnil. Teprve když se ve dveřích zjevil host s mísou stříbrnější než samo stříbro, vzpomněl si na jednu historku, kterou vyprávěl jenom ve sváteční dny. Bral si velmi důkladné porce, pamětliv zákona, že nesmí host zarmoutit hostitele nechutenstvím.

A po rybě hltal i srnčí kýtu, i topinky s játry a záhadný sýr, k němuž naléval hojně a bez zármutku úslužný sluha husté červené víno.

Antouškova tvář pěkně zčervenala, hlas nabobtnal a odvaha se v něm postavila na všechny čtyry nohy; dal tedy k dobrému několik silnějších anekdot a svůdná slečna Bibi, která měla zvláštní slabost pro silné a zvláštní sílu pro slabé, povzbuzovala ho neustále.

Z Antouškovy tlamy čněl široký doutník jako mrakodrap z Jeruzaléma. Nakláněl se k hostiteli, oblažuje ho příhodou tak silnou, že sama Bibi dopřála svou slabost, a jako by neslyšela, položila pod stolem nohu na hnát tulákův.

„Váš kamarád,“ řekla, hrozíc při tom prstíkem, jenž ostatně netajil, že byl určen jen k intimním prácičkám lásky a milování. „Váš kamarád je vydařený šibal. Co myslíte?“

Jeronym myslil, že slečna Bibi je opuštěná krasavice, které se stýská v zajetí bohatství po obyčejných věcech přírody, po trošce žertu a laškování a po nějaké prosté milostné hříčce, dejme tomu po tom, co viděl nedávno konati černého, malého pejska s větší a naprosto bílou fenkou. Ale nechtěl jí to právě nahlas říci, poněvadž se zakousla do banánu, i bál se, aby ji nezmohla ošklivost; ženy tím trpí, že zvracejí nad svými sny, jakmile byly vyjádřeny osobou mužskou.

„A vy nekouříte?“ obrátil se pojednou Veliký majitel k tulákovi.

„Ne, děkuji.“

„Ale víno snad...?“

„Ještě mám. Chutná mi dobře.“

Přes půl hodiny ležela Bibina noha na hnátu Jeronymovu, jestliže na něm neposkakovala. Tulák, člověk velice dobrý a uznalý, nohy neodsunul, a jako na náměstí krmíval ptáky a hladovým kobylám strkával kůrky, dal Bibi svou nohu na pospas.

Jeho srdce chápalo každé hnutí zvířete, byť bylo bohaté a nadané řečí. Nekáral Antouškova zlodějství a Bibiných jiskřících očí a líci také nemohl kárati.

I Veliký majitel jest někdy unaven, a proto nadejde hodina, za níž přichází k němu anděl spánku a ruší hodování.

Zívl dvakrát či třikrát, položil doutník do popelníku a pravil pak v kostce, co říkal celý večer: hrdinové se u něho laskavě vyspí a budou tak spáti každou noc až do smrti Majitelovy, neboť ho budou provázeti po všech cestách jako osobní stráž. Bohužel jest dosud svět tak hrozně zvlčilý, že cesta autem jest velikým nebezpečím i pro Velkého majitele. Ježto pánové nemají právě jiného zaměstnání, prosí je, aby u něho setrvali až do jeho smrti – chraň nás před ní bůh! – a aby organizovali jeho osobní bezpečnost. Nyní žádá, aby šli pokojně spát. A na shledanou!

Jeronym, lehce podroušený, kráčel po chodbě podle Antouška, který jsa ve stavu velmi rozjařeném, tiskl k hrudi lahev drahé kořalky, již potkal kdesi v předpokoji jídelny.

„Pojď na chvíli do mé ložnice,“ zval blahosklonně Jeronyma. „Zapijeme trochu dnešní štěstí.“

Jeronym šel.

„Poslyš, Antoušku,“ děl sotva za nimi klaply dveře. „Utečme dnes!“ Zloděj se podíval překvapeně na druha.

„Zbláznil jsi se, kafko, či jsi tak opilý? Nejsem, přísám bůh, déle zlodějem a od této chvíle mí říkej: tajemníku! Neopustím toto teplé hnízdo a potomkům, obdaří-li mne jimi dobrý bůh, budu s hrdotí vyprávět, kam vede snaha a pevnost vůle, rozumíš? Vlastními silami jsem se vyšinul, budu věrným služebníkem dobrého pána, a poněvadž není, co by mi chybělo, stanu se řádným občanem.“

Jeronym ještě chvíli naléhal, ale vida úplnou marnost, stiskl mu ruku a vyšel na chodbu.

Za širokým sloupem tu na něho čekala Bibi. Kladouc svůj nemravně spanilý prstík na rty, vzala ho v podpaží a vedla do jeho ložnice.

„Dost, že jdete! Myslila jsem už,“ žvatlala přesvědčena předem o svém úspěchu, „že o mne nestojíte.“ Usmála se, jako by byla řekla myšlenku zcela směšnou a nemožnou. „Nuže, zde mne tedy máte!“

Jeronym, ač dosti zkušený, nebyl s to ihned pochopit, že opravdu chce jen tu přirozenou věc. Podotkl proto tak neomaleně, že ji přeci o nic neříkal, že každá jiná – méně opuštěná – by byla uraženě odešla.

Ale Bibi se naopak příšerně lekla a chytla ho oddaně kol krku. Poněvadž ji nenapadlo právě nic jiného, volala nadšeně mezi horkými polibky: Ach, pane, vy tak rozkošně jíte! Ach, pane, vy máte tak jemný hlas! Ach, pane, vy máte nádherné vlasy!

Jeronym chvíli poslušně držel, ale když cítil, že Bibi začíná být neslušná a nevázaná, strkajíc mu například mezi zuby jazyk, jal jemně její malinké ruce do svých a posadil ji jedním hmatem na židli.

Trvalo chvíli, než jí vyložil, že její krása, mládí a láska jsou pro jiné, náročnější lidi a že je mu její pěkné postavy líto.

„Ale to je jedno!“ namítala rozhodně. „Vždyť já nebudu ničeho litovati. Mohl byste mi něco udělat k vůli,“ dodala vyčítavě.

Jeronym, pozoruje, že jde do tuhého, a máje účast s rozkošnou samičkou, která umí tak úpěnlivě prosit, odkázal ji na Antouška s krátkým odůvodněním: před lety spáchal podobnou nezbedu s jednou dívkou – ovšem méně nadšenější – a doposud ho neopustil z toho činu stud a hryzení svědomí. Té ženě zbylo po něm asi dítě a živoření.

Bibi cítila nemístnost jeho vyprávění až v srdci. Velmi se zamračila, a svírajíc rty, vyšla na chodbu tím zvláštním krokem, který si osvojily ženy zvyklé vítězit pro případ odmítnutí: no dobře, příteli, jdu, ano, jdu, ale co jest pár coulů nad mým krokem, jest pro tebe, pošetilče, věčným tajemstvím!

Jeronym svlékl cizí kabát a oděhl se vlastním, jenž visel tu vyžehlen přes židli. Vzal opět špinavý ranec, hůl, lulku a vyšel po špičkách do chodby.

Úzkost mu sevřela srdce až k bolesti, chodba byla tak podobna chodbám okresních soudů a šatlav! Přese vše cítil povinnost i touhu rozloučiti se ještě s Antouškem. Ale když stanul u jeho dveří, slyšel zvonivý hlas slečny Bibi a nediskrétní pohyby zlodějovy. Šel tedy po špičkách chodbou dál a hodlal vyjítí vraty. Byla však zavřena a klíče tu nebylo.

Vrátil se tiše do chodby, otevřel okno a zkoumal výši. Do zahrady byl jenom skok – ale věžeňské mříže tu nescházely, i opřel se o ně, aby je vypáčil.

Nebylo lze.

Vylezl tedy na okno, a soukaje se mezi dvě tyče, odtahoval je od sebe. Povolovaly, ale zvolna, a pod ním štěkal zuřivě pes.

Konečně seskočil na trávník a čekal, že ho zvíře přivítá výpadem.

Nikoli. Ani tento zámecký pes se nezmýlil, očichal zvědavě tuláka a teskně zakňučel jako nad něčím, co připomnělo mu lepší minulost, kdy nesloužil jeho rod Velkému majiteli a kdy se potloukal svobodně světem.

Jeronym přeběhl pěstěný trávník a stanul u plotu, jehož zpuchřelých latí by se byl sotva kdo násilně dotkl, i kdyby byly ještě shnilější.

Tulák vytrhl pouze dvě latě a vyšel na silnici. Vdechl spokojeně vlhký vzduch a protáhnuv údy dal se vpřed.

Po chvílce slyšel za sebou jemný flétnový zvuk, i stanul. Zámecký pes se k němu tiše připlížil, provinile položil hlavu k jeho nohavicím a vyplakal se ze své bolesti.

Jeronym přejel rukou hebkou srst.

„Pojď!“ pravil a pes šel za ním, neboť toto pokušení bylo silnější než zvyk.

* * *

Svítá.

Odchod noci je tichý a rosa smáčí cíp její vlečky.

Pes běží zvědavě podle Jeronyma, chvílemi větrí, zavrčí a zase se mele po mezi dál, pleskaje tlapkami do bláta. Cesta jde k východu a slunce leží právě před nimi; schválně vyšlo na silnici, aby se setkalo s tuláky.

Svět není velký; lidé se na něm potkávají i za východu slunce. Celý povrch země je prostoupen osudy a ještě ze šachet volají a z cimbuří zámků se nesou. Cestami světa proudí krev lidstva bez ustání a nesmrtelně, krvinky, zardělé horečkou života, se potkávají a rozcházejí.

A ty, bratře, který mi právě jdeš naproti, obdán paprsky vřelého východu, věz, že tě znám, neboť jsem tě potkal již v sobě samém.

Co pravíš?

Ach, ne, snad v nějaké české vesnici anebo v zátíší tropického pralesa nebo na horách poblíže pólů. Potkal jsem tě. Nevím, kde, ale bylo to na této zemi. Máš oči jako já a nyní tě poznávám. Jsi tulák.

Postava, ještě štíhlejší než Jeronymova, nastavila ruku: „Zdar, kamaráde!“

Nebyl to zloděj ani lupič, pes otřel tlamu o jeho koleno, neboť měl velmi příjemný zápach.

„Za tři hodiny přijdeš do vsi, kde stojí velký zámek ve starém parku,“ děl Jeronym, vida že je přítel hladový. „Zazvoň tam a přej si mluvit s panem Antouškem. Vyříd' mu pozdrav a rci jméno Jeronym. Tam tě nasytí a půjdeš pak dále na západ až do vesnice Mořina, a vejdi tam do posledního statku u lesa. Rci opět jméno Jeronym. Budeš pohoštěn. – Šťastnou cestu!“

Tulák stiskl tulákovi ruku. „Je dneska pěkný čas,“ vzpomněli ještě a rozešli se.

Pes hleděl překvapeně z jednoho na druhého, a připojuje se pak k Jeronymovi, přemýšlel, proč asi nechodí po světě bratr s bratrem? –

Svět není veliký; tulák se na něm potkává i za východu slunce s četníkem. Ale tento četník je moudrý a patří také k losovské posádce. Jak by neznal zámeckého Erika, vzácného německého ovčáka, jehož uši jsou duhově očazené a jehož obojek je právě tak skvělý jako tento obojek tulákova vzácného ovčáka?

Jeronym míjeje četníka přál dobré jitro. Pes vzhlédl křivě a věda, s kým se potkává, přiklonil hlavu a běžel dál.

Četník Jeronyma prozřetelně nezastavil, ale pět kroků za ním stanul a zvolal třikráte: Eriku!

Pes se neohlédl, a zatímco Jeronym chystal otázku k četníkovi, zaběhl nedbale do příkopu a očichával zdviženou krtčinu, aby zmátl vyzvědače.

Četník volával často na Erika a ten k němu vždy ochotně přibíhal, dokud byl ještě zámeckým psem. Bylo tedy jasno, že se četník zmýlil, ale pro jistotu ještě jednou zavolal.

Ne, pes jen kradmo zašilhal a metl dopředu, švihaje oháňkou trsy janovce a čekaneč.

Když četník se zklamáním v dlouhé tváři zmizel, vzal Jeronym do ruky němou tvář přítele a pohrozil mu: Eriku, Eriku!

Pes přimhouřil blaženě hořící oči a láskyplně zavyl, jat družností.

* * *

Dvacet let jdou krajiny panenkou k mozku a k srdci věčného tuláka, tulákův obdiv je dvacet let stár, ale obrazy dlouhých dvou deseti let splývají konečně v jediný okamžik poznání, že rozdílné věci jsou shodné. Veselosti jsou stejně velké i malé jako smutky života i umírání. Všechna ano jsou totéž, co ne. Chudoba jest bohata jako bohatství a v hlouposti objevíš moudrost, jakmile poznáš, že moudrost je pošetilá.

Také město jest jen jediné, jako jest svět. Vcházíme do něho vždy jinou cestou, jednou z východu, po druhé z jihu, a domníváme se, že jest měst více, ale všude hovoří lidé s dvěma očima a s jedním srdcem na témže místě, všude jest nářek a smích.

Jen jediný bod v světě jest jiný než ostatní, neboť tam tkví sama záhada všech věcí.

Pro Jeronyma je to tento prostor pod starou lípou náměstí, kde hrající si dítě zapomnělo bázně a pohladilo tulákova psa.

Lípa hoří v zářijovém slunci klidně a nemluví nic, třeba stojí na náměstí. Dítě se probírá vysokou srstí Erikovou a pozoruje tuláka Jeronyma. Ten cítí nyní určitě, že toto místo jest jediné, kde lze se zastavit, jediné, odkud ho nevyhání snad ani touha po dalekých cestách.

Hodina světlé rozkoše minula a večer balí do šera lavičku, na níž sedí tulák Jeronym, i dítě a psa, kteří usedli na zem vedle sebe.

„No, ale já musím domů,“ žvatlá dítě a odchází, aniž se rozloučilo.

Jako zloděj plíží se Jeronym ulicemi za ním. A Erik tichounce kňučí, podrážděn pánovým neklidem.

Dítě vešlo do malé chalupy a tulákovo srdce umírá úzkostí, že se k němu už nikdy nevrátí, že zmizelo, aby je nikdy již neviděl. Stěny jeho srdce se bortí.

Všechny toulky a všechny hvězdné noci by položil za dobrý výsledek chvíle. Necht' i zemřel, vyjde-li z chalupy ještě to dítě, o němž nic neví, aby se naň usmálo.

Ne, nevyjde, a on nesmí zemřít za toto štěstí.

Vchází tedy sám a za ním jen zvědavý pes.

Špinavá díra páchne předpeklím, chudoba sedí jak ropucha na celém prostranství. Toto ohniště musí tedy stvořiti vůni večeře a stojí u něho toliko žena v nedbalkách, ozářena mateřskou kletbou. K její sukni přikoval život to dítě z náměstí, jež nyní cosi žvatlá, a zatímco srdce jeho kypí příhodami, celá bytost prosí o večeři.

Paní se na ně právě usmála, její tváře měknou jako na výsluní a kamenná zeď únavy se hroutí.

Jeronym vzal ženu za ruce jako tehdy pod starou lípou. Patero let se mu dívá z očí a patero let vidí na tváři ženy. Šel krajinami, které nestárly, spal na řadru země, jež se zmlazovala, ale tato milenka je starší. Teprve teď snad, kdy tulácký prach sedá znovu na její zjitřené rány, vrací se v mateřské údy panenství a hněv její tváře se mísí s blahem v krásu. Teprve teď snad svleče jeho vdoví, obleče průsvitnou košili milenky a vrhne se opět v marnotratnou náruč opilého běžce, jenž se stal otcem.

Jeho oči budou ovšem zas dobré, budou vzývati, co každý minul, ale jeho srdce, poraněné šílenstvím, zaplesá nad plánem nové rozluky, a zatímco bude chutnat rozkoš ženy, vyjde již v hlučnou hospodu světa a oddá se obžerství toulky.

Co činit? Láska je krásný květ a také tento utrhne tulák, aby s ním na srdci odešel.

Ale dítě mu říkalo tati a on, když přicházel navečer z práce, volal je jménem Josef.

Žena vycházela před chalupu a slyšela: Jsem už doma, Anežko.

V sobotu přinesl peníze, myl celé tělo, hladil rodinu a odcházel potom na dvě noci a na jeden den.

„Kdy přijdeš?“ prosila.

„Přijdu,“ přísahal.

Erik kňučel a svítil očima, nemýlil se tedy, byla vskutku sobota, a proto, třesa se jako někdy hvězdy, přinášel z kouta tulákovu hůl.

* * *

Jedné soboty napadl sníh a chřupal Jeronymovi pod obuví, když krácel právě domů. Poněvadž nikdy nespí čert, krvavé slunce blouznilo nad světem o dálkách, jimž je vždycky teplo, a Jeronym poznal, že mu je zima.

Zavřev za sebou dveře, cítil, že teplo rodinné jest dílem plotny a blažený úsměv Anežčin ho mrazil, jako dech pólů. Venku, kde vytápěl živočišný pud jeho prostorné srdce až k horečce, tam bylo věru tepleji.

Mzda vržená na stůl – což tě snad hřeje? Týden se rozplynul v přívalu práce na deset drobných papírů, které fascinují Anežku jako symbol síly Jeronymovy – a to jest teplo?

Malý Josef se ovšem neúčastní – ale co praví, když spatřuje otce?
„Tati, Erik celý den nežral. Má zkažený žaludek. Co učiníme?“

Co učiníme, Jeronyme?

Dvě noci a den jest ovšem málo pro tuláky. Nebesa rodí miliardy vloček a v této domácnosti je jediná plotna, jediná žena a jediný hoch. Kde jsou všechny miliardy věcí a tvorů? Kde jsou všechny radosti a všechna nebezpečí?

Jeronym postál nad Josefem a řekl pak: „Erik se neproběhl. Je tu dusno a on by chtěl ven. Však půjdeme.“

Ale mýdlo se na Jeronyma dnes lepí a čvachtá nemilostivě, drží se těla jako klíště a nehltní týdenní špínu. Boty, tlačeny na nohu, se vzpírají, hůl nepadne do ruky a čepice je protivně malá.

Jeronyma škrábe cosi v hrdle a je to snad odpověď na otázku, kterou mu klade v sobotu Anežka, zdobíc oči trnovým věncem:

„Kdy přijdeš?“

Odpověď roste v Jeronymovi jak nádor a dusí ho dříve, než Anežka promluvila: zavírá krvi i průchod do tváře, otekla na jeho jazyku a čeká, hotova zapřít se.

Ale Anežka líbá jen jeho čelo a netáže se dnes na nic: mzda, kterou přinesl, byla větší než pochybnost o jeho rozumnosti. Ach, právě dnes!

Teprve nyní Jeronym líbá svou ženu, vřele oslovuje Josefa, a poštíván ze všech stran splašeným Erikem, vychází.

Světová cesta hřmí vytrvale, vysílá blesky a zabíjí lidi i celky. Není proti ní pomoci, poněvadž každý jde aspoň po pěšině, a každá pěšina vede do světa.

Podle cest kvetou duhy a jabloně, voní lípa a zraje obilí.

Velice dobře! Ale shůry i ze stran sestupuje žebrácký nářek, pláč milenek a žen, kvílení dětí a kejkle morálky. Věčná rýma uplakaných nosů kalí jiskru vznešených ros a kalich manželství naplňuje fialové květy zvonečků. Pohříchu tebe, svobodný tuláku, přibijí na kříž povinnosti a znetvořeného utrpením ponесou krásami světa.

Za vsí se potkal Jeronym s posledním paprskem. Rejdlil nad tělem sněhu, podoben starci, jenž umírá v lásce, a neplakal, nýbrž dobýval, až v plné rozkoši zanikl.

Tehdy se cesta prohnula, Jeronym zapískal zoufale na psa, a výsek světa se s oběma tuláky nořil hluboko do pekla.

Fešácký měsíc dlel s hvězdami v pohovce stínů a světel, líbal a mlaskal, korouhve stromů se vzduly větrem, ale Jeronym se psem se propadali na prázdné nitro věčného prahnutí, které je ustavičně uspáváno a zase burcováno. Kolikrát ještě, tat východem z domu, znovu zahojíš ránu rodiny, navraceje se v bludný kruh povinností, abys sloužil dvěma pánům! Tedy lžeš ženě i svému srdci. Nepatříš jí ani jemu a tvoje láska k dítěti je lež jako milování cest, jimž konečně prchneš z loktů.

Ne, nikdy se nevrátíš, Jeronyme, z hojivých ňader do díry klidu; blekot odpočalých zvyků neohluší plesání cest. Vroucné modlitby k ničemu jsou lepší než zbožňování soust, mrtvolná ztuhlost kotvící lodi nezažehná dravost putovníka. Věčné jest naše cestování a zvědavost srdce nezemře!

Okresní cesta zmizela z mapy. Nyní přijďte, generálové, a ved'te válku, posílejte zvědy. Okresní cesta se točí jak vřetenem, chumlá vlnu lidských přesvědčení a směje se severu ukazujíc mu jižní záda svých žertů.

Okresní cesta že vede z podlesí do Mlat? Úžasný omyl! Okresní cesta jde tam, kam chce, a nyní jest právě pod sněhem, tak jako stopy jsou nad ní.

Podlesí? Veliký předsudek před tváří světa a jeho cest. A silnice jsou ovšem výmyslem dědů; dneska už chodíme docela jinam. Okresní cesta vede v ráj světa.

Milostivý pane, jste-li tak moudrý, rcete nám aspoň, kam vede ten sníh? Jde sice na všechny strany země, ale jeho konec jest snad přece někde...

Soutěskou provlékl měsíc nit roucha, zajíc se melancholicky zastavil a sešit básní se rozsypal na větve. Nyní postůjте, automobily a bryčky okresních silnic! Veliký zázrak se narodil před vámi, plocha nevídané bělosti, takže nevíte, kudy se dáti. Stůjте až do svítání, kdy dřevěné lopaty opraví přírodu, abyste dostihly cíle.

My však, přátelé, čtyřnozí chodci, dovedeme jiné znamenitosti: jdeme dále, majíce cestu všude, kde pod sebou cítíme zem. Třeba jsou mnohé nevýhody na tomto chytrém zázraku, jediná pravda jej doprovází přeci: dojdeme!

Jeronym se psem šli cestou necestou, potkávajíce posněžené špičky stromků, jichž tělo spalo v peřinkách. Občas sestoupili do údolí a zase vyšli po stráni na planinu, kde zdvořilý vítr zpíval pozdravy. Tu vzpomněl tulák, že jeho dítě zpívá podobně svůj pozdrav, jdouc ze školy. Usmál se, ale spatřil před sebou hlubokou vrásku

Anežčiny tváře a dal se jí jako propadlou cestou, zraňuje pohodu noci. Tedy proto jsi utekl, Jeronyme, abys na cestě do světa trpěl, bodán hroty rodiny, jež dosahují až sem? Či to jest velebné štěstí toulky, při němž nevolá velký hlas země, nýbrž vyčítavý nárek ženy a dítěte? Při němž drobné nástrahy živlů nejsou nic proti nástrahám pudů rodinných, zatímco srdce nenávidí žalář?

Jdi na konec světa, klesni v náruč lesů, usedni se svou samotou na pustý ostrov či v lenošku skleněného paláce, ujdeš snad bodákům četníků, ale bodákům rodiny ne. Je to strašné, že opustíš svoje dítě i ženu a že jdou přeci dál s tebou, neseš je v sobě a jsou mnohem těžší než dříve, když lehaly vedle tvých snů ještě pod jednou střechou. Každá radost putování jest přepadána sotva vyšla k srdci a vražděna něžným úsměvem malého Josefa, jenž nyní jistě spí a sní o nových saních, které mu slíbil, kterých však nedostane.

Ale Jeronyma posedla tupost, necítí docela nic, jde dále cestou necestou a chce přijít tam, kam dojde. Potlačme bolest i radost rovným dílem, v soumraku živořícího JSEM se oddejme prozatím čekání. Duch mlčí, pud mlčí, srdce mlčí. Kroky jdou tam, kde je právě místo, kde nestojí strom nebo balvan, a ani strach, ani touha je konečně nevedou, neboť bytost spí, a cíl je ten, aby se šlo.

Tak odchází ze světa noc. Krčí se, mizíc jako divá, ale mlčí.

Tedy svítá a den roste.

Jeronym se psem došli až k jakémusi městu. Bylo jim povědomo a vcházeli do něho nadšeni, protože chtěli kamkoli přijít.

Jeronym však poznává město své ženy a svého dítěte. Přišel tam, odkud včera vyšel, a jest tedy jisto, že Josef dostane saně. Jeronym zaplesal.

Nyní vidí, že továrna, v níž ještě včera pracoval, jest přírodou nově objevenou. Spával pod hvězdami a nyní jest mu spáti pod komíny. Toulával se dříve lukami a poli. Bude nyní chodit brázdami rodiny. Je to snad lehké nebo těžké, ale lidské a dobré.

Vyburcoval rodinu trochu brzy.

„Jakže jdeš tak záhy?“ ptá se žena, trochu dopálena, že musí vstáti za svítání z teplé postele a otevírat studené dveře listopadu.

„Nevím,“ praví Jeronym. „Jdeme dnes dříve.“ A objímá hlavu své ženy.

Je šťasten, že se zatoulal až sem, a prohlíží spícího Josefa.

Konečně snímá kabát a ostatní. Léhá podle své teplé ženy a poznává v téže chvíli, že rodina jest cesta, podle níž kvetou úsměvy ženy a dítěte, které neosiřelo; tudy kráčetí jest větší slast a svízel, ale úsměvy jsou květiny na světě nejvzácnější.

Usíná, zatímco Erik u plotny zívá, neboť shledal, že lidský důmysl rodí jako ženy nejlepší přírodní vymoženosti, třeba plotnu.

Slečna z kiosku

„Tak se už nezlob! Už mlčím jako dřevo, tatí,“ skončila smířlivě Lída.

Její hlas je tu, aby zpíval, ne huboval, oči, aby se smály, ne problesky. Ona se nechce protivit, ne. Jen nic smutného a rozhořčeného, jen pohodu!

Sňala zase svou plyšovou čepici a sedla k míse hrubého hrachu jako Popelka.

„Uč se pracovat a užívat rozumu,“ prohodil ještě otec, vysílaje k děvčeti pohled ostrý až běda.

Lída po něm mrštila úsměvem, pružně jak dítě míčem o tvrdou stěnu. Celý rozsah jejích očí prostoupil teplý lesk, i vtáhla vzdech a zazpívala jako varhany:

„Když jsem plela len...“

Tak zpívá a stále jen přemýšlí, co s ní konečně otec počne. Od matčiny smrti žije jen prozatím, ve dne je hlídána tetou, večer otcem. Je plna spěchu, život v ní zpívá svobodně jako ve všech, kdož vyšli ze školy. Zhlíží se v zrcadle, cvičí před ním, češe se, hladí si vlasy. Rozhazuje rukama, buší do nich – jsou odsouzeny k nečinnosti. Vše zahálí zbytečně na ní i v ní.

Bylo by dobře, aby žila v ruchu práce, jinde než v temné kuchyni přísného táty. Elektrotechnik František Sýkora – nu, dejme tomu Frantík, říkává často: „Co děláš pořád doma? Přijď večer na ulici, budeme chodit pod okny.“

Nesmí! Vždycky se najde mísa nepřebíraného hrachu!

Frantík chodí po ulici, všechno, co by jí vypravoval, zapomene. Nesmí – ale kdyby pracovala, musila by chodit i z práce – hahaha! – a pak by...

„Když jsem plela len...“

* * *

Hu! Co to je?

Vzduch voní, domy se usmály!

Celá ulice je jasná jako o svatbě! Na nebi se zamodralo, brázdí je ptáci, vzduch září. Lídě rozkvetly v srdci jarní trávníky, celá se chvěla, pošetilý je mládí. Je jí, jako by byla domem, v kterém bydlí jen veselí nájemníci, všichni křičí a tancují, div že se dům nezhroutí.

Toho dne přišel táta domů ze široka jako neděle. Všechno dělo se slavně, otec si prohlížel pozorně Lídu, a bylo tak zřejmé – tajemství.

Po večeri ustrojil otec svůj přísný hlas do hebkých šatů a mluví pomalu, napínavě:

Lída si prý jistě všimla, že je otcem dobrým? I když snad někdy smýšlela jinak, je jisto, že se mylila. On mohl dát Lídu prostě někam do služby, aby těžce pracovala, aby se v nečisté práci udřela. Udělal to Jelínek ze sousední ulice a podobně se rozhodl i Rys ohledně Mařky.

Ale on, dobrý Lídin otec, se staral, namáhal. Žije vůbec jen pro Lídu. Lída se může spolehnout, že nastoupí za měsíc službu v kiosku, poněvadž má hodného otce.

Práce v kiosku není jiná než sedět na židlička a dívat se po ulici, nejde-li někdo s vyplazeným jazykem. Jde-li, zeptáš se ho, chce-li malinovou nebo citronovou. Přijmeš peníze a díváš se znovu. Práce je jednoduchá, čistá a příjemná. Ale je třeba uhlazených mravů a čistého oděvu.

Lída se vrhla otcí kolem krku a strhla smích tisíce jarních hnízd. Radost v tónech se odlupovala blaženě od prsou, jichž rostoucí ňadra cítil otec bítí do svých starých kostí jako dva zvony o trámy chrámu.

Jak je mladá a silná, myslil si, jak rozkvetla! Až se bál té pružné svůdnosti dítěte vlastní krve, již znal...

A pravil:

„Lído, musíš být vážná, jdeš do života, a ne na zábavu!“ A vyčítavě pohlédl na to tělíčko, rvoucí se se svou radostí v jeho náruči, a na hrubou blůzku s dvěma velkými kalichy, plnými života.

Ale Lída zvonila dál.

* * *

Náměstí řvalo jak moře, hlasy, šum, ruch, kola, zvony.

Otřásala se země.

Všechno se vzpíná a motá, všechno se hýbe, jen kiosk nehybně uprostřed zmatku stojí jako maják, záchrana všeho. Tak aspoň soudí Lída.

Sedí přilepená na stoličce jako marcipánový husar na svém koni. Je vábnější cukroví, jak důstojně hlídá svou pumpičku s barevnými tekutinami. Vidí všechno, ví tolik, co denní kronika v novinách. Sedí – hledí – přemýšlí. A její myšlenky jsou jako ten život venku. Ulice promítla se jí do srdce s veškerou dravostí.

Večer, až půjde Frantík okolo, zavře a půjde s ním po náměstí, uprostřed něhož celý den seděla.

Půjdou dlouho, dlouho pod světly širokých ulic, pak užšími přes most a po nábřeží. Potom už nebude světel, jen těch v Lídiných očích a ve Frantíkově hlase.

František má mnoho moudrých řečí, pokud jdou širokými ulicemi. Pracuje teď na důležitém díle: tyto obloukovky, to je hračka! Zavrtíš klikou – svítí, zavrtíš znovu – nesvítí, zhasne. Ale on má práci těžší. Jeho řemeslo je vlastně uměním. K tomu nelze pustit člověka obyčejného. Ostatně šéf si ho váží, právě mu přidal, i myslí, že...

František chtěl převést hovor jinam.

„Co že myslíš?“ dí Lída.

Ulice se úplně zúžily; nábřeží napravo je černé, jez hučí a Frantík přitiskl Lídu blíže.

Oho!

Lída se sice nemíní vzpírat, ale touží po delší hře! Sladší než polibek je hra, která předchází.

Šli, přerušující chůzi zastávkami.

Předměstí se ohlásilo několika plynovými plameny. Znovu vypráví František o těchto hračkářských světlech! Jeho šéf si ho váží pro zručnost, s níž vyrábí složité vedení světel. Ostatně mu právě přidal. Myslí, že by se s jeho platem mnozí oženili, a to tak, že by žili s ženami slušně. Zbylo by i na blůzu, na střevíčky. Je to mzda dobrá.

Lída tyto vážné věci nechápe. Smějíc se, loučí se se svým elektro-technikem a srdce netluče pro manželství, jen pro lásku.

* * *

Ať děláš, co děláš, měsíc v kiosku tě odnaučí lásce k této metrové nevzdušné bedně, neboť je v ní ticho a mrtvo.

Hluk s vřavou se za měsíc vzdálil, nechal tě o samotě smutnou a unavenou. Nic neslyšíš, nevidíš, zvyklast. Kniha nic nezmuže, všechno máš z ulice odposlouchané.

Posloucháš tedy vlastní srdce – věčně nepoznané. A v srdci zápolí mládí s pravdou života.

Ach, nechme to být, srdce! Mládí je silnější než vše; také skutečnosti a pravdy je silnější! Jen žádné smutné a rozhořčené věci! – Ale Frantík nemusil ji zbavit těch večerních doprovodů. Má raději šéfa než ji. Šéf přeloží závod bůhví kam – a on – jde za ním!

Ze sedmi dnů jim zbyla jen neděle. Na co se má těšiti celý den, když nekyne večer?

A květen!

Ne, to je hrůza!

Do kiosku vrazila vůně stromů jako nespoutaná smečka. Z kiosku vidíš květiny v koších, a vidíš vyfintěné holky, jak si vedou galány a mluví s nimi, ničemy, o lásce! A večer ovšem budou s nimi v sadech na lavičkách – a snad, snad i v posteli, necudy!

Lída až porazila židličku, jak se rozčilila. Ne, kiosk je žalář nejtemnější...

* * *

Ke kiosku se přiblížil svrchník s rúží v dírce.

Chce vodu – hm, potřebuješ vodu?

Tu máš, paňáku, táhneš za holkou, dám ti zrovna málo šťávy, abys věděl!

„Slečno,“ pravil v pohnutí, polknuv sklenici, „vy jste milosrdenství samo. Napájeti žízňivé – a ještě tak sladkým nápojem!“

I nemluví, myslí si Lída, okradla jsem tě o polovic. „Sladkým?“ odsekne a vzhledne, aby ho ztrestala zrakem.

A tu vidí – ten obličejíček v tvrdém klobouku se usmívá, vniká jí – kam? – ano, pod blůzku – nestyda?! – no, co ještě chcete?

„Dostanu nazpět,“ řekl až sladce.

„Dal jste mi přesně,“ hájí se Lída vzpurným hlasem.

„Přesně? Ale nazpět – úsměv – vraťte mi úsměv!“ Stál jako zařezán – ne, asi nepůjde, směšný člověk.

Musila se usmát...

„Tak je to v pořádku! Děkuji,“ řekl a odešel s poklonou, pozdvihnuv ohromný tvrdý klobouk z maličké hlavy.

Jako rytíř, myslí si Lída! Houpe se jako na parketách – a ten kabát! Jistě to byl milionář hledající hodnou ženu.

Chodil častěji, vypil skleničku, dvě, chtěl nazpět a ptal se, kdy chodí domů.

Řekla, že hned jak zavře. Nu – blázen, snad ji nechce opravdu za ženu!

Jednou tak stojí zas u kiosku a dívá se na Lídu jako na svatou, když se tu objevil, kde se vzal, tu se vzal – František.

Stojí a poslouchá, Lída měla zrovna na něco odpovědět, ale mlčí a nemůže se smát. Nic se neděje z její ani z Frantíkovy strany.

Jen tvrdý klobouk se naklání, usmívá a praví: „No řekněte, v sedm, v půl?“

Elektrotechnik konečně povídá: „Jednu malinovou!“

Tvrdý klobouk podstoupil a diskrétně čeká, až žízivec vypije a půjde.

„Lído, jak se máš?“ řekl Frantík.

„Já nevím,“ praví Lída a pohlédne prosebně do ulice. Jen žádné rozhořčení! Jeden z nich musí pryč, to věděla, ale který?

Tvrdý klobouk se uklonil a odešel.

„Zaplátil?“ tázal se vzápětí Frantík.

„Co?“

„No vodu.“

„Ale ano. – Jak jsi sem přišel? Máš konečně volno?“

„Ne, poslali mne nakoupiti drát. Poslyš, co ti to tu povídal?“

„Ale nic,“ směje se Lída a vidí všechno v červené mlze. „Chce se bavit.“

Frantík se jí podíval do očí. Uhýbla, ale jen aby umyla sklenku.

„Panák, vid,“ doráží František.

„No! Takový směšný je. Legrační člověk,“ míní nepřikře Lída.

„Směšný, vid?“ chytá se dělník hned se smíchem. „Směšný! Je jako loutka!“

„No, právě,“ prohodí ledabyly Lída a nadzdvihne nosík, neví, co říci. Proč mu nadává, myslí si, není třeba rozhořčených věcí!

A směje se.

„Máš čas zavřít,“ děl Frantík.

Šli zase třídami a lampy se rozsvěcovaly. František vypravuje, co je u nich práce. Má novinu. V Praze bude zřízena opět filiálka, v níž on, Fr. Sýkora, bude dílovedoucím.

Potom, myslí, že opravdu dosáhne postavení, na které by se oženil každý.

Co o tom myslí Lída? Ať jen řekne přímo, jestli by se ona neženila, kdyby měla to postavení?

Lída mínila, že to je na pováženou. Je třeba, aby se takový muž opravdu rozhodl.

František po chvíli prozradil, že by s ní chtěl večer chodit před domem. Svého otce nechť se nebojí. Ať si jen vyjde, on si s ním už promluví sám. Ale nechce si snad Lída na chvilku sednout? Večer je krásný, svítí hvězdy, ze sadu voní bez, vždyť kvete! A za čas po kvetou, jí, Lídě, růže – jen až...

Ale Lída je unavena. Nemůže se ostatně zdržeti, spala by už. A večer, nechť odpustí, musí si lehnout.

Doléhal na ni o polibek.

„Ne, Franto, jsem unavena, počkej, no pusť!“

Frantíkovi jí bylo líto. – „Máš mnoho práce, vid', měla bys dbáti o zdraví.“

„No, dobře. Ale pusť mne, já – já. Vidíš, jsem doma. Sbohem!“ Celá se trhala ve dvě.

„Chudinko!“ šeptal za ní František, přetékuje láskou.

* * *

Lída úpí v kiosku ukřižována.

Kolem je tma, kolem je nic. Mechanicky podává skleničky stínům.

Jak to jen bylo?

Vedl ji třídami pod světly. Prosil, div neplakal. Říkal, že ho bude mítí na svědomí!

Jen žádné smutné věci, si řekla a šla.

Hrůza! Pokoj byl utopen v červeném světle a voněl jako tajný sen.

Ale jak jen to bylo? Něco říkal, dával jí pítí – vždyť přece mohla křičet!

Něco jí drželo ústa, něco ji v srdci žádalo, aby se nebránila.

„Jaké to asi bude?“ křičel v ní hluboký hlas. Bílé ruce se natahovaly a přitahovaly, není bolestnější vášně než zvědavost. Bílé ruce

jí tančily kolem těla, slyšela horká slova až v sobě, tam docela na dně bytosti, dole. Ještě dneska je slyší, ale jsou vyhaslá, mrazí.

A pak?

Když stála u dveří ve své čepici?

„Stačí vám dvacet korun?“

Letěla dolů. Což mu nic neřekla?

Chtěla ze schodů, měly trny a byly dlouhé, dlouhé.

A František?

Ten jistě už nepřijde – vždyť to musí vědět, jak by to nevěděl? Celý svět to ví, jistě je to v novinách, každý si o tom může, přečísti.

Uličníci to napíší na zed' křídou.

A uhlem.

Přimaluji 20 Kč s obrázkem.

Ostatně to má v očích napsáno.

Ubohý František! Měl ji rád. Je po všem. Nepřijde na skleničku, má své. Jen ona pozbyla. V hotelu.

Nebyl to sen?

Ne, běda!

* * *

V neděli ráno vyšla před dům vlastně jen ze zvyku. Srdce se jí třepalo jak postřelené. Bylo jí v červnu zima.

Ostatně: nebyl v týdnu, nebude dnes. Mizerný světe!

Ale Frantíkův veselý hlas se ozval již v průjezdě. Zdálo se jí, že rozřízl její srdce.

Mlčela. Což on to neví?

Dvakrát hůře!

„Co je ti, Lído?“ Podával jí ruku.

Ale ona své ruce zaměstnala, chytala slzy.

„Jsi nemocna?“

„Franto, nečistá-á-á...“ žalovala dětským jekotem.

Zavedl ji do tiché ulice.

„Sakra,“ zvolal, „co mluvíš?“

Byl bledý, ale zpovídal ji nemilosrdně. Sahal si hned na hlavu, hned do kapes, měl sucho v ústech. Dotkl se Lídy, utrl, zase se dotkl. Poslouchal, ale nerozuměl: jako cizí příběh.

Vyprávěla, že na nic zvláštního nemyslila. Měla strach, aby tomu člověku neublížila, aby ho neměla na svědomí.

„A teď máš mne!“ vyčetl Frantík a pobízela ji k dalšímu doznání. Byl nenasytný svého hoře. Co ze všeho věděla, zvěděl.

„Huso!“ zvolal skoro měkce. „Tak vidíš! A budeš mít dítě?“

„Což se to stává?“

„Ach, ubohá,“ povzdychl František. „Kolik je ti?“

„No, patnáct pryč.“

„A to ti holky ve škole nic nepovídaly?“

Lída zaplála vzpomínkou. „Já jsem jim nerozuměla.“

Když z ní vytěžil poslední podrobnosti, vedl ji zpět a před domem, s očima malýma únavou, těšil ji pohledem v zármutku. Ruku jí pohladil a vydechl:

„Nu, Lído, sbohem, buď šťastna!“

Lída propukla v zoufalý nářek, rozběhla se, ale on už byl za rohem.

* * *

Čtenáři, ptáš se, byla-li svatba? Nestyd' se, tvá otázka není tak hloupá, jak se zdá, a je jen důkazem, jak šlechetné a milé je tvé srdce.

Ale považ! Co je svatba, po níž čekáme dítě cizího padoucha?

To je vlastně utrpení.

Té neděle přišel František k Lídinu otci. To přišel muž, který měl Lídu rád.

Lídu vyhnali na chodbu, hovořili, dlouho se nemohli dohodnout.

Lída, mívá otec, je malé děvčátko, slovem panenka, sotva škoie odrostlá. Není ještě způsobilá se zamilovat, neřkuli milovat, hehe! Počkáme rok, dí, nevinné je ještě děťátko.

Ale vše marno. Svatba přece byla.

Ale, jak řečeno, jaká to svatba? Jen začátek trápení. Bydlí spolu, jedí spolu, Lída je tichá a unylá jako boží muka. Z rozraženého srdce kvete jen nejistě rudý květ lásky.

A František chodí, jako by hledal na zemi revolver. Neklidně spí, a objímaje v noci maličkou ženu, vzdychá jí do ucha, jako by ji ani neobjímal.

Tři čtvrti roku byl v naději i v zoufalství. A Lída se zamýšlela nad svým plným životem: čí asi bude?

Konečně přišel muž jednou z práce a slyší dětský pláč.

Vtrhl jako vítr a rval bábě děťátko z rukou. Nahé třáslo se mu v silných pažích jako Františkovo srdce devět měsíců.

A řvalo! Jako Lída oné strašné neděle!

Ale oči mělo, jako mají v Praze jenom Sýkorové. Ani modré, ani černé, ani hnědé, ale dobré.

František je odložil, a skloniv se k sametu Lídina boltce, šeptal: „Je moje, děkuji, Lído!“

Pavla

Časně ráno přivezly hokyně do města jaro. Probudilo Pavlu, když se jí slunce usazovalo na tváři, a tu hned rozmařilé její tělo křičelo po muži. Protáhla se, líná kočka, a mňoukla přitom změkčile.

Vláčnými pohyby oblékala pak punčochy a krajkované hebké kalhoty, v nichž chodila rázně jako kadet, zhlížejíc se v dlouhém zrcadle. Měla se ráda v nedbalkách; bylo to jako doporučení na cestu dlouhým dnem.

Její matka seděla již osm let nehybně v lenošce; ochrnuta na celé tělo, zvolna umírala. Vídala dceru dvakrát či třikrát denně, ráno, v poledne a někdy večer. Ranní návštěva dceřina byla nejdelší; obětována společně snídani a finanční otázce Pavlině, končila dceřiným rukypolíbením a povzdechem mrzuté matky.

Jinak byl celý dům ochočeným koněm, na němž se Pavla projížděla se svou svobodou. Byla tu jako v dobrém hotelu.

Měla dle přání matky chodit do různých hodin, kuchařských, krejčovských, jazykových. Nechodila nikam, neuměla nic. Byla nabita leností a životem jako elektřinou leydenská lahev. Jiné posuzovala a hodnotila bystře, a pokud byli potřební jejím sklonům, dovedla je přivésti v područí, sama mnohem snáze podléhajíc v domnění, že vítězí.

Dnes vyšla, oděna v tmavomodré šaty; ladně se smýkaly po jejím masitém těle, jež kráčelo celé, jako vlnobití. Byla uhnětena dobře, trochu do široka, ramenatou hrud' zdobily nevelké prsy, jež stále pod šatem nadsakovaly jako zralá jablka na horké plotně; její nohy vytvářely dlouhé a rozvážné kroky, obdarované mužskou ledabylostí. Ale její tvář pod rudým kloboukem byla výbojnou adorací života, nebo spíše jeho bujných radostí.

Jak by žilo tohle děvče, kdyby se v téže podobě zrodilo chudé matce...? To nelze ani domyslit! Zdá se mi, že by ji pro lenost utloukla

k smrti, ona by se byla jistě nezměnila; výchova tu neměla podílu; narodila se, jak už to bývá, jen pro užívání, a byla dost chytrá, aby to sama vystihla.

Jdouc toho prvního jarního dne po ulici, myslila usilovně na nové zábavy a mrzela se na slunné okolí, jak je skoupé a neštědré.

Co hledala?

Chtěla utlouci dopoledne, naplnit prázdné chvíle radostí. Měla pocit prázdné lahve, která musí být naplněna šumivým vínem. Házela očima kolem sebe, lačna jak žebrák.

Nějakého muže... Pohrát si chtěla, kočka, hra vzbuzovala v ní úctu.

Zachytila ze strany pohled muže. K povzbuzení hodila mu úsměv, po němž jako po zlaté niti mohl až k ní. Koketa, zkusila všechno.

A přeci nešel! Ó tulpase!

Srdce jí divoce bilo jako jiným, když jde o živobyť.

Kdyby byla teď toho muže pozbyla, byla by se rozplakala. Pustila kabelku, opravdu nevěděla, zda schválně či rozčilením.

Zdvihl ji a následoval pak obvyklý rozhovor.

Pavla zářila. Dravčím chrupem, nemírnýma očima, zmítaným, hladovým tělem.

* * *

Jmenoval se Stanislav. Více nebylo třeba, ujišťovala Pavla. Vystačila s křestními jmény.

Ale, lidi, jak vám byl směšný ten krásný kancelista! Nemluva, který se neusmál a v neohrabanosti své se styděl až běda! Samé záporné vlastnosti, až na tu aureolu krasavce.

Pavla byla nadšena, i když kriticky odhadla jeho šat a obuv, i ten strašně směšný klobouk; seděl mu na hlavě na stranu jako šaškovi plstěná čepička.

Vyprávěl Pavle, že ji často sledoval, když šel do práce.

Jde i nyní do kanceláře.

„Do kanceláře!“ vyrazilo z ní nenadálé zklamání. Zatvářila se, jako by jí činil těžké bezpráví. „A kdybych vás žádala o doprovod?“

Stanislav váhal.

„Není to možné,“ řekl posléze. „Kdybyste dovolila odpoledne. Mám přísné představené a moje existence záleží na mé dochvilnosti.“

Pavla prskla. „To je vám milejší než procházka se mnou?“

Stanislava to hryzlo. Měl skutečně neobvyklou touhu... A ona se téměř nabízela.

Šel s ní.

Ze řvoucí ranní ulice odbočili mlčky do sadu. Pavla trvala ve vzrušeném mlčení, chutnala událost: člověk opustil své povinnosti, aby šel s ní.

Chtěla ho odměniti a přitom sama neztratit z vlastního sousta.

„Jen dnes může člověk,“ pravil konečně Stanislav, „tak lehkomyšlně jednat. Jakmile jsem vyšel z domu, cítil jsem, že dnes nelze odolávat. – Na co myslíte?“

„Přemýšlím, jak bychom se nejlépe bavili. Nevíte?“

„Mluvte a budu poslouchati váš hlas.“

„To není zábava. Tady si sedněme!“

Sedaje, viděl pak z výše její ňadra šterbinou blůzy. Nikoho tu nebylo. Přesto nevěděl, co počítí, a ona se proto hněvala. Seděli přes hodinu, aniž se dovtípil jedině čekané věty, jediného čekaného činu.

Když viděla, že prostředí sadu je nevhodné, vstala a šla s ním do ulic. Tajně ho pozorovala. Měl modré oči, rovný tenký nos a ústa jako pohár vína. Byla by ho líbala, byla by ho sála, nekňubu! O čem jen myslil?

Jistě se mu líbila, ale zřejmě nevěděl, co se v tom případě dělá.

„Vy jistě myslíte na svou kancelář!“ poznamenala vztekle.

„Ale ne,“ děl klidně. „Vůbec ne.“

„Na co tedy?“

„Myslím, že by bylo dobře, abyste mi určila schůzku odpolední,“ odvětil hlasem stýdlivým a skromným jako panna.

„Přijďte!“ řekla skoro bez dechu, omámena láskou k romantické myšlence, která se jí často vracela. „Přijďte dnes odpoledne ke mně. Ale nezvoňte, přijdu otevřít sama, přesně ve tři hodiny.“ Dala mu navštívenku s adresou a cítila, jak z ní zvolna prchá rozladění po kusém dopoledni.

Stanislav spěchal do kanceláře.

Poměr se ustaloval jak magnetická střelka. Stanislav se zamiloval s houževnatostí zamlklého samotáře, jemuž se zjevilo slunce. Přikován k psacímu stolu kanceláře, dávno smířen s osudem věčného škrabáka, pojednou objevil, že je člověk s lidským srdcem a lidskými pudy. Zapomněl, čím se liší od bohaté krasavice. Bojoval dlouho o její úplné poznání. Záhy poznal, že je vášnivá, a radoval se, že ho má ráda bez výhrady. Na to, jak rychle se s ní seznámil, už nemyslel a kromě nenasytné, divé lásky nic závažného u ní neviděl.

A Pavla? Té se stal každodenním chlebem, bez něhož byla by hladověla. Rozvázal poněkud, mluvil své laskavé něhy a roztomile breptal svoje sliby, o které nikdo neprosil. Jeho oči měly jeden dar: pohled kůzlete, jemuž se ztratila matka. Vlasy měl zdravé, jako hřívou cestovala jimi její nervózní ruka. A ta ústa, ten pohár vína, nebylo vskutku lze odtrhnouti. Bylo třeba tisknout je ke rtům až do úplné opilosti. Za rudými ústy měl ukrytu bílou ohradu úžasných zubů. Kdyby je mohla donutit, aby kousaly a děsily její ňadra! Zdálo se jí, že jí je souzen na věky. – A přece, když bylo po něhách – viz, ten člověk těžké chůze, pohybů pomalých jako slimák, v nevhledných šatech, vždycky, i když byly nové. Neslušelo mu docela nic. Hroch z ametystu. Docela obyčejný člověk.

„Není k ničemu, než právě k tomu,“ stěžovala si přítelkyni Nataše.

„Chceš vždycky všechno v jednom muži,“ vyčítala jí rozhořčeně Taša, „ale to je nemožné; chod' do jedné studny pro tvrdou a do druhé pro měkkou vodu.“

Taša a Pavla byly dobré přítelkyně. Neskrývaly před sebou niče-
ho, vyrostly z jednoho názoru, že žena má na světě leda muže a toho
si musí těžce opatřit.

Taša byla skromnější, nepřepínala své požadavky na jednoho
muže; raději jich měla více, aby jim nemusila otravovat život. Byl
muž, který ji navštěvoval, který však s ní nemohl na ulici pro určité
formální nedostatky. S jinými se zjevovala na ulici a ve společnosti,
ale ti nechodili k ní, ježto by to bylo bezúčelné, chyběly jim určité
vlohy.

Ale Pavla si otravovala život touhou po kompletním muži. Ne-
úplnost ji přiváděla z míry a měla zděděný sklon pro jednomužství.
Toužila, aby mohla se Standou, jak nyní milence nazývala, kamkoliv.
Bylo to až osudové. Chvílemi se děsila, že je zamilována. Zdávalo
se jí o něm, třeba s ním trávila celé odpoledne; a věru že nikterak
platonicky. Obávala se, aby se nezbláznila, neboť slyšela, že se tak
někdy děje.

Její poměr stával se jí břemenem, což nebylo v pořádku. Správné
by bylo, kdyby se byla potěšila a s vědomím ukojeného štěstí mohla
jít do divadla či jinam. Ale po rozchodu se Standou bylo jí těžko –
byla opilá, a přesto naprosto neukojena. Často se vyklenula z okna,
zda by ho ještě nemohla zavolat zpět. Přes hlemýždí svou chůzi
býval už pryč.

Stanislav chápal svou lásku prostěji. Zapřažen denně ke svým
archům, znal cenu života. Pavlina odpoledne mu byla bohatou od-
měnou za ranní dřinu, miloval vděčně. Po několika poznámkách
vystihl, že si Pavla přeje, aby svůj zevnějšek zdokonalil. Zřekl se
proto některých denních jídel a opatřoval se drobnostmi: šátky,
obuví, nákrčníky. Dokázal dokonce nemožné a opatřil si nové šaty.
Ale jak už řečeno, vypadal v nich jako růže v medu, protivné vláč-
nosti mohl ho zbavit jen kouzelný prut; i jeho řeč byla jako chůze
v blátě. – Mnoho přemýšlel o své lásce; nemnoho sděloval s Pavlou.
Jeho hovory s ní obmezovaly se na věci okamžiku, na něhy, vzrušené

citoslovce a jiné tlumočení citů. Všedních věcí dotkli se zřídka, ježto již přivítání bylo jen bouře a krev. A pak už byl rozchod, nabitý vděčnými slovy a očekáváním zítřka.

Přemýšlel-li o své lásce sám, cítil, že by potřebovali reálné opory. Ženit se? Usínaje, kladl lesklé nitě blažených myšlenek k sobě. Tak utkal vždy znovu ten svatební koberec a chtěl s ním nazítří předstoupit před svou milou. Konečně se přeci odhodlal a po něhách, v chladnoucím náručí Pavlině zvěstoval svoje sny.

Nejdříve chtěla se smát. Ale potom v ní hrklo. Netušil, kolikrát ona už čekala, že s tím přijde! Jsou muži, jimž žena na očích vidí jich touhu po uklidnění. Lekla se toho jako nepřítel, měla vdané kamarádky. „Chceš-li muže užít, nevdávej se!“ mluví k ní odevzdané krásná Vally. „Vezmeš-li si ho, zleniví jak kapr. Potom hledej znovu milence!“ Pavla myslila, že už milý chladne, i rozhodla se, že musí tuto věc se Stanislavem do nitky rozebrat.

„Miláčku,“ pravila, „neumím spravovat domácnost. Jsem neznalá praktických věcí. A manželství by mne netěšilo. Nejsi spokojen se mnou tak, jak mne máš?“

„Chtěl bych, abys mi byla stále na blízku, abychom spolu usínali a spolu se probouzeli, chtěl bych s tebou žít, chtěl bych mít od tebe dítě.“

Pavla byla jako u vidění.

To už bylo víc než mnoho! Což nechápe, že si nemůže vzít kancelistu?

A dítě! Ten člověk se zbláznil! V takové tatínkovské sklony přeci jen u něho nevěřila! Což je už konec? Zůstala mu odpověď dlužna.

„Dítě bylo by krásné jako ty,“ šeptal Stanislav něžně horkým dechem. „I ty bys měla klidnější život a lásky by nikomu neubylo.“

Měla navzdory všemu dojem, že snad má pravdu. A poněvadž tak blouznil žhavým dechem přímo do jejího ucha, obávala se, že mu podlehne, majíc skutečně jakési zdání rozkoše, kterou snad prožívá matka.

Pohládila ho znepokojeně. „Uvidíme!“ řekla a přitom si již uvědomila, jaký nemožný nesmysl říká. V budoucnu nemohli viděti nic!

Ale po jeho odchodu trpěla opravdově. Vžila se z čista jasna do té události, jako by už byla nevěstou.

Příštího dne přišla Taša.

„Tašo, kdybych se vdala?“

Taša prskla, chtěla se jako uličník.

„Tašo, nech toho skřehotu nebo jdi,“ prosila Pavla. „Jsem celá bolavá. Bolí mne i méně než smích!“

Taša mohla na ní oči nechat. „Blázníš, Pavlo? Co s tebou je?“

„Já ho mám, myslím, ráda, Tašo! Věř mi, já si ho snad vezmu!“

Taša se schválně notně rozchechtala. A nepřestala. Pavla si zapala uši, ba spadla jí i slza. To Pavla nikdy nedělala.

„Nečekáš snad dokonce rodinu?“ smála se Taša dál.

„Jsi úplně nestoudná! Nejsm světice, ale stydím se, že jsi mou přítelkyní.“

„A dobrou, Pavlo, neklam se. – Ted' mi však řekni, proč ti ten nesmysl vlezl do hlavy?“

Pavla se usmála. „Přeje si to a mluvil o dítěti. Bylo mi, že musím mít dítě. Tak mi to přišlo. On je jako sklenice omamného jedu. Myslím, že se mnou dovede všechno. Já už na něm nic jiného nechci, než to omámení!“

Taša se zamyslí. „Tys to dotáhla daleko!“ řekla. „A jeho neohrabanost?“

„Všchno jedno! Nepřekází mi to. Kašlu na svět a na společnost. Chci muže, který se mi zalíbil, který mne dobře miluje. Všchno ostatní je nesmysl. A když už jsem toho jedu lásky plna –“

„– dostaneš protijed!“ vřískla nadšeně Taša. „Nikdo ti nebránil, mohlas ho mít. Ale mluvíš-li o vdavkách, pak s ním musíš jednoduše skončit!“

„Ty myslíš, že mohu bez něho být?“ smála se Pavla ironicky. „Přišla jsi, myslím, pozdě, Tašo!“

„Pak jsi ztracena. Ale je ti holka jen dvacet let. Co si myslíš? Kolik znáš mužů? Nevíš, co všechno dovedou! Za týden po svatbě byla bys zpátky. To mi věř, hloupá!“

Pavle se zdálo, že mluví Taša rozumně. Ale říkala si, že neví ničeho o srdci.

„Tenhle kancelista – kdyby aspoň kancléř! Pro tři pěkné věci se k němu přivážeš do smrti? Bohudík jsou ve světě lepší radosti než život s takovým mamutem! Dovol, abych tě zachránila, budeš mi vděčná!“

Pavla cítila, že na ni Taša působí, cítila, jak se do ní vrací bezstarostnost a vědomí svobody, kterých ji zbavil ten těžkopádný krasavec.

„Jak mne zachráníš?“ otázala se už se zájmem.

„Jak tě zachráním? – Půjč mi ho na čas! Dám ti náhradu. Protijed. Musíš z té pasti. Pavlo, Pavlo, probud' se přeci!“

Pavle až přešel po zádech mráz. Nerozuměla divoké Taše, ale z jejího strašlivého hlasu soudila, že je v nebezpečí.

„Ale jak ti ho mohu půjčit?“ tázala se. „Nesměla bys mi na oči.“

„Prosím tě!“ uchichtla se Taša, „Mezi námi děvčaty...“

„Ty jsi, Tašo, zkažená až po špičku jazyka!“

„Nechťsi!“ ušklíbala se. „Ale mám tě ráda. – Platí?“

„Popřej mi času,“ vzdychla si Pavla. „Řekla jsem, že je to láska...“

„Nesmysl! Láska začíná jinde než tam, kde jste začali vy!“

„Pochod může být obrácený,“ zachraňovala se Pavla. „Láska vykvetla časem.“

„Ba ne, na to jsou zákony, milá: Zasadíš-li okurky, lilie ti z nich nevykvetou. No, Pavlo, platí?“

„A co s ním počneš?“

„Žárlivá! Dostaneš přeci protijed! Jen co ho okusíš!“

„Myslíš, že budu okoušet?“ nasupila se Pavla.

„Vím to. Tedy platí?“

„Já nevím, Tašo! Což myslíš, že to vydržím? A že budu šťastnější?“

„Nebudeš otrávená jako teď – a to je vše! Vzpomeň, jakás byla bezstarostná, a teď jsi samý zármutek. Já nevím, k čemu to je!“

To rozhodlo.

* * *

Scéna byla připravena. V knihovně hrabala nalíčená Taša, jako když prohlíží knihy, Pavla se dostrojovala. Když si upravila i klobouk, pohlédla na hodiny.

„Jsou tři,“ řekla skoro bolestně. „Půjdu mu otevřít!“

„Nelíbej ho!“ připomněla Taša.

Pavla se na ni pohrdlivě usmála.

„Musím jít rychle do města,“ odříkávala hledíc stranou, když vedla Stanislava z chodby, ale ve hlase lámalo se jí odhodlání. „Bav se tu s Tašou,“ mluvila dále jako ve snu, „a nepřijdu-li za dvě hodiny, nečekej mne dnes.“ Osika se více nechvěje než Pavlin hlas. V nalíčených očích roste slza, hrozí putovat po tváři. Pavla ví, že musí odejít, v sadě ji čeká Tašin galán. Protijed.

„Jdi už, Pavlo, sic ještě zmeškáš!“ nabádá Taša.

„Hledám kabelku,“ praví Pavla ledabyle a krade trošky Stanislavovy tváře. Jeho modré oči na ní lpí.

„Nemohu s tebou?“ dí náhle. Jeho hlas je zdlouhavý jako kněžský otčenáš. Protiví se jí v tu chvíli a usnadňuje jí odchod.

„Pospíchám, Stando, pojedou elou,“ řekla zlostně a v tom navyklém výrazu ela bylo její úplné odhodlání.

Podali si ruce, Pavla zmizela. –

Ale již ve třetí ulici ji ztrýznil stesk. Vědomí, že nikdy už se neopije něhami milence, mačkalo jí srdce jako zlomyslná pěst. Ta nemravná ho k sobě strhne, jeho, jenž po týdny miloval jen ji, údy, jež ovíjely její tělo – jak je to strašné – budou laskat Tašu. Temné kruhy točily se jí před očima, vědomí ztráty bylo horší než skutečnost. Stanula a přemýšlejíc dala se zvolna zpět. Možná že přijde právě včas. Potichu

otevře, po špičkách projde pokoji až do svého. Taša leží na divaně – Stanislav sedí vedle. Taša se dovedně směje, Stanislav podléhá.

Pavla zrychlila krok.

Ještě jednou, jen jedinkrát a pak, pak už jistě bude rozumná, nechá té nebezpečné známosti. Tak to řekne i Taše a vyžene ji hned z bytu.

Jde vzhůru poschodím. Tiše odemyká a dojde až ke svému pokoji. Taša něco breptá a směje se jako husar.

Pavla chce zvolna otevřít.

Hoho! Je zamčeno!!

Počala pěstmi bušiti do dveří: „Tašo, otevři! Hned!“

Taša, oděna v její župan, přišla otevřít.

„Snad ses, nestydo, nesvlékla?“

„Myslíš, že odnesu všechn prach tvé knihovny ve svých šatech?“

Stanislav stál u stolu jako živoucí doklad své počestnosti. Ničemu nerozuměl. Věděl, že si ho Taša dobírala a že se před ním svlékala a oblékala do županu. Myslíl, že to patří k chování takové slečny.

Pavla vzala Tašu na stranu a horečně šeptala: „Tašo, odejdi, chci ho dnes ještě. Tašo, naposled, slibuji. Buď milosrdná, žízním!“

Taša se rozvzteklila. „Ne, šeptala přísně, běž do parku, Ruda tě čeká, hlupačko! Uvidíš poprvé muže, ty bláznivé jehně! A jdi už, styď se přec trochu!“

Doprovodila ji dovedně, takže už ani Stanislava neviděla. Bránit se neuměla, věděla, že jedná Taša rozumně. Vyběhla ze dveří jako vyhozená.

Vracejíc se do pokoje, viděla Taša, že bere Stanislav klobouk.

„Kampak?“ zeptala se.

„Mám cestu,“ řekl „a vás tu jen vyrušuji.“

„I kdež! A proč byste utíkal? Můžeme se dobře bavit.“ Přivřela na chvíli jedno oko a nestoudným bleskem druhého spálila Stanislavovu tvář. Věděl rázem, kolik uhodilo. Přišla až k němu, vzala ho za ruce. Pozoroval, jak se jí chvěje chřípí, ale přese vše měla krásné divé oči.

Odňal jí svoje ruce a pravil hloupě: „Jste hezká. Ale mám již rád Pavlu.“

„To nevadí,“ smála se.

„Není to možné,“ vydechl a hned chtěl odejít.

„Už nikdy Pavly nepolíbíte,“ volala za ním jedovatě a tak ho zastavila. „Skončila s vámi.“

Nevěřil, byl Pavlou jist. Vzav klobouk, poklonil se Taše a odešel.

Nalíčila se, převlékla a s květinami v ruce vyšla na ulici.

* * *

Pavla zvolna odvykala a – zvykala. Jak Taša řekla, prodělávala psinku pod jejím vedením. Taša byla znamenitou organizátorkou. Dokázala, že po celý týden se Pavla se Stanislavem neviděla; přitom obětovala ze svého inventáře velkomyslně blondáka Rudu přítelčinu blahu. Nehleděla na nějakého toho muže a sama dala Rudovi striktní příkazy.

Dařilo se to; Pavla se až divila, že i v tomto oboru existuje dokonalý protijed. Byl to muž elegantní, mohla s ním kamkoli a v intimním smyslu byl originálním vynálezcem.

Pavla se domnívala, že bezpečně cítí, jak povrchní a mělkou věcí je láska. Unikne z těla, sotvaže je nakrmíš jinak.

Stanislav – ach, zamilovaný mamute, tys přestal chodit do kanceláře? – chodil v svém zoufalém srdci jak v kleci, aniž se na Pavlu rozhněval. Byl by pokorně přišel až k ní, na prvé zavolání, bez výčitky a s láskou. Ovšem věděl, že se tak státi nemůže. Po prvních dnech, kdy marně čekal v obvyklou hodinu na chodbě, slídlil po ní na ulicích v blízkosti jejího bytu. Zahlédl ji časem zpovzdálí, jak se štíhlým člověkem v upjatém šatě kráčí, smích s radostí, ulicí! Tu přemýšlel, proč mu aspoň nenapsala: nedostal ani výpověď. Ten štíhlý nástupce po jejím boku, to jediné nemělo být! Byl by se smířil s rozchodem, ale tohle, to je přeci jen hanba! Pocítil přesně, kde má srdce, poněvadž tam bodala špičatá jehla.

Pomalou upadal a scházal, nic nebylo s to, aby ho zadrželo. Vybíral postupně nemnohé koruny, jež nějakým zázrakem dovedl nastřádati pro doby manželství, k němuž se chystal. Žil chatrně, chodě po ulicích a lehaje večer k věčným myšlenkám. Šaty mu vyrudly, boty časem zašly. Oblékl zase tvrdý klobouk, v kterém, trapný jak poslední šasek, pobíhal po městě. Uvědomuje si vlastní bídu, přál si také potkati Pavlu; jediná pomsta, jíž byl schopen.

Neholen a bledý vyhlížel kůzlečímá svýma očima do ulic, neuvidí-li největší štěstí a neštěstí svého života. Byl zase sirotkem a jako v deseti letech, když běžel přímo ze hřbitova zasloužiti si chleba, toužil i dnes uzříti ještě obraz té, jež ho učinila sirotkem.

Dočkal se. Přilepen k domu jako nevkusný inzerát, viděl ji kráčeti s elegancí mimo. Vedla se s tím štíhlým hochem a dívala se do očí bývalému milenci. Možná že po něm ještě prahla. Neznámo.

Když přešli, řekla něco svému průvodci. Ten stanul, sáhl spěšně do kapsy, a ochotně se vrátiv, položil kovovou korunu na ruku Stanislavovu.

Přijal ji. Snad to myslila dobře.

Divoká dvojice

Divoká dvojice byla problémem kteréši vinohradské ulice, jež se ovšem činila, seč byla, aby svůj úkol rozřešila. Celkem však kolovaly o záhadné dvojici snad jen dvě verze.

První mínila, že si muž „vydržuje“ ženu, druhá pak, že ona jeho. Poněvadž nakonec opravdu nebylo jasno, ona-li jeho, či on ji, usmyslil jsem si, že se věci chopím, a zvědév mnoho, ovšem již velmi pozdě, píši dnes o tom povídku.

Začlo to tak, že šla kdysi v zimě přes most Legií krásná žena, prostě Marta zvaná. Nemajíc drobných, podala výběřčímu pětikorunu, leč ten se zdráhal peníz přijmouti a jal se dámě činiti hlasité předhůzky: Každý přinese velké peníze, nikdo nepřemýšlí, jak a kde má výběřčí drobné brát. Ať tedy čeká, až se mu nashromáždí tolik drobných, aby jí mohl dáti zpět.

V tu chvíli přišel Petr, jenž se stal později druhým členem dvojice, a vyslechnuv konec sporu, pravil k výběřčímu: „Hloupost! Tady máte svůj krejcar!“ A vzav pětikorunu z jeho rukou, podával ji Martě.

Bylo směšno, že se jí hned představil, a Marta musila vzít na vědomí, že zakročil jen proto, aby ji vysvobodil: „Vždyť by vás byl mučil do večera! Strašný upír!“

Petr šel společně s Martou přes most a vyprávěl jí běžné věci, které plynuly z příhody. Marta poslouchala a občas také tíkla.

U Národního divadla se jejich cesty rozcházel. Petrovi bylo jíti Národní třídou, Marta spěchala na Vyšehrad. Kupovala tam starožitné hodiny.

„Měli bychom se ještě vidět,“ pravila, loučíc se. „Sedávám někdy v Unionce.“

„Dovolíte-li, přijdu rád!“

„Jak? Dovolíte-li? Jsem vám přece dlužna krejcar. A vděčím vám za galantnost.“

„Ach, to je maličkost! Ale kdy tedy?“

A Marta stanovila hodinu i den první schůzky.

Petr, teprve když odešla, propustil její bytost k srdci. Vešla tam, jako prve do jeho očí, velmi přívětivě. Poněvadž byla ve svém šedivém kožichu příliš velká, svlékl ji z něho a dal jí ve svém srdci procházeti se prostě v šatech. Voněla karafiáty a na ruce se jí houpala stříbrná kabelka. V očích bylo cosi zastřeno, snad šibalství, snad smutek – byl toho vidět jen kousek a dle toho se nedalo soudit. Když se však uvážily všechny věci, které na ní nebo v ní lpěly, byl celek krásný a působil hřejivě.

Tato příjemná dopolední hodina byla tedy pohlazena a uložena do té přihrádky srdce, do které klademe pozvánky na slibnou jarní slavnost.

Když se v pátek Petr umyl a ustrojil, vyňal z přihrádky onu pozvánku, a ozdobiv jí svou tvář, běžel do Unionky. Marta tam dosud nebyla, poněvadž je zákonem, aby dáma přicházela pozdě. Petr si nařídil hodinky o hodinu zpět, aby se ošálil, dáváje tak čekané přijítky dřívě, než bylo určeno.

Přišla zase v tom šedivém kožichu, složeném snad ze srsti tisíce mourků. Když již kožich visel, všiml si Petr, že vypadá Marta v šatech tak, jak si ji byl představoval po prvním setkání.

Mluvil se, že ten den na mostě Legií byl pro Martu dnem plným pěkných příhod: hodiny byly opravdu starožitné a hrály něco na způsob Mozarta. Musí se ovšem tahati za šňůřku, což je il pro takové hodiny charakteristické: odbijou tolik a tolik, jdi, zatahej – a koupíš si za to mozartovinu.

Ještě jiné příhody se toho dne staly:

„Víte, že jsem vás ten den ještě jednou potkala? Kupoval jste čekuládové mouřeníny!“

Petr se zapálil. Poněvadž nebylo lze Martě do očí lháti, vyjevil pravdu a ukázal dívce podobiznu té, pro niž kupoval mouřeníny.

„Což, vážná známost?“

„Ne,“ odvětil Petr s nelibostí. „Přelétává...“

„Jajaj! Přelétává! A jak dlouho trvá?“

„Jak? Nu, na podzim by tomu byl rok.“

„Proč mluvíte o podzimku, máte-li teprve zimu! Vy jste opravdu jako tažný pták! Chystáte se přelétnouti na podzim?“

„A kdybych přeletěl teď hned?“ rozjařil se.

„Snad byste teď v zimě nepřelétal z tak teplých krajin! A kvůli mouřenínům! To by bylo dosti nevypočítavé! A pak: možná že je u nás strašlivá zima. Přelétnete a zemřete u nás. – Nebohý přelétavý pták by natáhl pantoflíčky!“

„Ó ne,“ odpovídal Petr, zamýšleje se. „Stydím se kupovat ty mouřeniny. Je to, jako bych byl otrokářem! Opravdu!“

„Proč to, prosím vás?“ otázala se Marta, setřásajíc drobečky smíchu.

„Proč? Víte, slečno, ona je už úplně mou otrokyní. A kupuji-li ty černé, zdá se mi, že proto, abych měl i jiné rasy, nejen bělošku, aby se jí zdálo, že není sama se svým osudem!“

„Ach, logika, logika!“ zaklepala Marta o mramorový stolec.

„Ovšem, ta chybí, ale z toho právě vidíte, že to je povážlivé: vyprchá-li logika z našich přirovnání, je vidět, že jsme vyběhli z kolejí a že jsme tím nespokojeni.“

Podobných řečí bylo toho dne více, však uvádět jich nebudu, a řeknu pouze, že Marta převedla Petra na svou stranu.

Nebylo to pro ni nic těžkého. Ona se zrovna nabízela už tím, že byla spatřena. Její vybrané způsoby a pohyby skoro kočičí kladly se do mužského srdce jako vrstvy, které musily při prolomení způsobiti převrat v citění. Marta všemu na světě rozuměla, nebylo hovoru, k němuž by nedovedla přivonět. Přitom dbala, aby vyvolala podiv, zmatení.

Petr se opravdu zapletl do třásniček jejích vět, a znenadání se ukázalo, že není jinak možno, že musí být Marta jeho. Úmluvy a nápovědi se blížily stále více středu, až konečně, aniž o tom věděl, Petr usoudil, že je věc vlastně už hotova. Marta mu visela jemně na rameni, kočka

s bolavým srdcem lidským, nepokořeným, ale pokorným. Bože, co to bylo za srdce, to její silné a nesentimentální a tolik něžné srdce! Probudilo se v dívce, která zapoměla proměnit pětikorunu, než přišla k mostu; v ženě na pohled tak hrdé. Petr se zabýval touto otázkou.

Konečně nabyly hovory reálnějších forem, Petr s Martou si pověděli, jak budou stavět svou známost, leč zůstalo prozatím při plánech. Setkávali se dvakrát v týdnu a to byly rozkošné dny, které spolu pevně souvisely; Petr stavěl od jednoho ke druhému oblouky, po nichž se doma, usínaje, procházel jako šikovný stavitel po svém díle.

Bylo jisto, že se obloukový most zakončí monumentální stavbou. Manželství to nemělo být, poněvadž se nehodilo ke slohu mostu, bylo příliš střízlivé a za rafinovanými ozdobami pilířů by bylo skoro groteskní.

Stavitel svezl materiál a stavěl s Martou tu druhou možnost. Chci říci, že se zařídili na Vinohradech, že trvalo dosti dlouho, než se všechno uvedlo v soulad, a že to dobře dopadlo. Na podzim, kdy je třeba tažnému ptáku přeletět, přelétl Petr s Martou na Vinohrady.

Marta ovšem byla dále číšnicí a Petr si hleděl své práce v bance.

Život ukázal se dobrým. Večerem začínal.

Když odbila na starožitných hodinách dvanáctá hodina noční, vstával Petr ze židle, zatahal šňůrečkou a mozartovina zahrála. Brzy potom přišla rozjařená Marta, která si teď už nevodila milence do bytu, ale veselá byla.

„V obchodě to, miláčku, jinak nejde. Vyhodili by mne.“

Z rána, bývalo to vlastně až po desáté, vstala Marta z lože, když už byl Petr dávno v bance, a zabývala se různými domácími pracemi. Poněvadž měla od dětství zálibu v hudbě, oddávala se jí s radostí. Jako desítileté děvčátko, když její rodiče bydleli ještě v celém prvním patře, začla se učit hře na piano, a nezapomínala této své zábavy ani později, když všeho pozbyli. Po svém vstupu do života, bylo jí tehdy patnáct let, ulovila chvílky prázdna, v nichž bylo možno zopakovati zapomenuté etudy na vyšepalém křídle pokoutní hos-

pody. Když úměrně ke vzrůstu její krásy lepšilo se místo a příjmy, docházela jednou týdně k učiteli hudby, který ji znal ještě jako bohatou dceru obchodníkovu. Jakmile se mu svěřila se svým nynějším postavením, napnul učitel všechny síly, aby mu číšnice nedávala peníze nazdařbůh.

Ted', kdy sloužila ve vinárně, která se otvírala až odpoledne, rozvíjela Marta, podporována štěstím, svůj um a hrála pěkně na svém vlastním pianě.

O druhé hodině s poledne přicházel Petr z banky, a domovníkovo děvče doneslo od Růžičků dva obědy.

Tyto chvíle byly velmi idylické a milé oběma milencům. Petr, občerstven po tanci číslic pohledem krásné Marty, spílal jí laskavě: „Veverko prokletá!“

Marta s písničkou prostřela a působilo jí radost, mohla-li jednou za čas říci: „Vašnosti, přišel jste pozdě. V Martině kuchyni zbyla už jen strašně vypečená láska s touhovou omáčkou.“

„No, tohle mi je pěkné!“ opičil se po ní. „Což polévku; máte ještě?“

„Nemýlím-li se, máme ještě na dně. Ale je to jen polévka z veverčích hubiček. Z proklatých ovšem.“

„Doneste aspoň tu! Ale brzy, prosím vás, pospíchám!“ řekl Petr a Marta mu vskočila do klína.

Teprve potom se dali do hospodské polévky, vonící šafránem.

Poobědvavše, obyčejně velmi vesele, tropíce žerty, ulehli vedle sebe na koberec, někdy pod stůl, aby bylo rozpustileji, a kouřili cigarety. Ve tři hodiny vzdychla Marta tak, že nebylo lze rozpoznati, zda to bylo ze smutku, či s komikou, a zatáhnouc šňůrečkou, oblékala se za zvuků mozartoviny.

Petr se rovněž oblékl a doprovodil Martu až na roh ulice, kde bylo její působiště; tady ji poceloval a odcházel oklikou domů.

Marta, dojdouc do vinárny, převlékla šaty, uvázala si zástěrku a myslila, vízíc kytice lásky, o svém Petrovi, staviteli. Měla ho opravdu ráda, a řekl-li jsem, že si milence nevodila, měl jsem říci,

že jich nepřijímala ani mimo dům. Ale vábila silně, zatahovala síť a podobna snu odcházela, jakmile byly položeny peníze:

„Jak si to, pane, představujete? Tady se prodává víno, ne ženy.“

Ale peníze vzala, jako by věděla zač. Ostatně opravdu věděla: možno-li platiti za papír, tedy i za úsměvy a za přítomnost krásné ženy; připočteme-li k tomu, že se přináší víno, že je třeba někdy setřít politý stůl, je to vlastně jen zasloužená odměna.

Zvláště od té doby, co se seznámila s Petrem, navykla si Marta tento způsob. At si však nikdo nemyslí, že nějak obzvláště řádila, než poznala Petra. Občas se zapomněla, pravda, ale to je vlastností ženy, a Marta to činila někdy jen proto, aby si mohla popřáti koncertu nebo starožitných hodin se šňůrečkou. Milovala krásné, uspávalo v ní světobol. Veselé noční ptáky neměla nikdy ráda, trochu se jich bála a cítila, že stojí nad nimi, ale občas je potřebovala, bylo to smutné.

Oni vlastně neublížovali. Pravda, někdy požadovali více, než bylo v moci člověka, nebo dokonce ženy, zvyklé podléhat, ale i to se při dobré vůli překonalo, napjaly nebo se utlumily všechny síly a čekalo se, až všechno skončí. Vždyť bylo za tu vysávající noc vysáto hodně peněz, a za peníze se kupovalo zapomenutí, krásné, nesmírné, ve společnosti velikých věcí, starožitných hodin a knih.

Od té doby, co si zamilovala Petra, osvojila si novou metodu. Noci odpadly a očím přirůknuta větší úloha. Musilo se velmi myslet, aby bylo dosaženo týmiž prostředky stejného výsledku. Slova musila býti vydatnější, silnější, aby nebylo požadováno něčeho, co jako milující ženě nebylo Martě možno poskytnouti. „Peníze si musím pracně vykoupit!“ říkala Marta čas od času. –

Na domácí výdaje přispívala dvojice rovným dílem. Spíše by byl Petr na rozpacích než Marta; leč výpůjčkou všechno se vyrovnalo beze stopy.

Život šel skoro přesně – a ne-li docela, tedy jako ty starožitné hodiny, které předbíhaly. Ale nedivte se, že se k těmto hodinám vracím. Předně jimi román dvojice začal – a pak! Končila jimi každá domácí chmura a přeháňka, jichž, žel bohu, nebyl nedostatek.

Petr žárlíval, když mu Marta s grimasou líčila, jak odbývala nápadníky. Vyprávěla, jak ji vybízel velkostatkář, aby s ním ujela na několik dní, jak se mu ona vysmála, jak ho zahanbila.

Petr všechno vyslechl, ale třebaš už dobře znal upřímnost a pravdymilovnost Marty, nevěřil, že by byla tak docela odmítavá vůči těm bohatým lidem. Měl předsudek proti Martinu povolání, nedovedl si představit číšnici bez přestupků. Často to v něm vzkypělo, taková směs slzí a žluče to byla, pak to explodovalo a celá domácnost byla směsí tou potřísněna.

„Ach, jaké neštěstí!“ žaloval později Petr. „Vystup odtamtud! Budu sám vydělávati, vždyť vystačíme!“

Ale to Martu pokořovalo. Chtěla dokázat, že sama sebe uživí.

„Proč, k čertu, vy mužští nedovedete nežárlit! Kdybych ale nebyla tak docela nevinnou! Máte zvláštní schopnosti ničit štěstí!“

Na to zas odpovídal rozechvěný Petr, žaloval, obviňoval, až konečně šedivě ztichl a dlouho potom mlčel.

Marta hleděla z okna, mačkala v rukou cíp blůzičky, přemýšlela; a že měla mírnou duši, hledala, kudy vyhnat běsy. Konečně, tiše jako první sníh objevila se u starých hodin, zatáhla šňůrečkou a mozar-tovina se kutálela z titěrného strojku.

Petr zdvihl hlavu, Marta se usmála. Byl konec přeháňky a nastala pohoda.

„Jdi, chlapečku, s takovými hloupými myšlenkami a starostmi! Mám jen tebe ráda! Odhod' to komické podezření! A pojď teď ke mně!“

Po takových výjevech se častěji tahalo šňůrkou a Petr jídal po-božně Martu...

Zdálo se, že tím je chmura zažehnána, ale nebylo tak. V Petrovi zrály různé plány a Marta po výstupech přemítala, jak by k sobě Petra více upoutala. Bála se, aby od ní neodešel, neboť by se byla bez něj stala opravdovou běhnu.

Bála se toho... A ve snech viděla jen tuto jedinou hrůzu, žádné jiné se nelekala. „Ty jsi mi odměna za ty ničemnosti ve vinárně, na

kteřé se musím dívat, a jsi taky záchranou! Kdepak bych byla bez tebe!“ To říkala Petrovi, když někdy dlouho přemýšlela.

Všechna upřímnost a oddanost Martina nebyla však ničeho schopna. Ani něha, která prostupovala Martin poměr k Petrovi jako jarní slunce vodotrysk, rozkládajíc se v rozkošně nadýchané barvy, nebyla s to, aby Petra odvrátila od nedůvěry, právě jako slunce ten vodotrysk od jeho směru.

Petr nevěřil a počal svou družku stopovat.

Je přeci známo, že kdo stopuje, vždycky si aspoň něco maličkého vystopíckuje, co by dokázalo, že se nevěra dostavila. A proto řekněte člověku, jenž se chystá stopovati ženu, že to není ani potřebí, že je vše již skutkem, neboť, jak řečeno, jsou-li stopy (třeba ve sněhu či v trávě), je i místo, kde zmizí, totiž kde zůstanou na jednom místě. A toto místo je obvykle pošlapáno, neboť člověk nevydrží stát, přešlapuje, přešlapuje, stopy se kupí a žárlivému se zdá, že přešlapující konečně klesne, neklesl-li již na chvílku předtím, v naší nepřítomnosti.

Podobně stalo se Petrovi.

Rozteskněn Martiným povoláním, opustil kteréhosi červnového dne svůj byt a plížil se jako zločinec do ulice, v níž Marta sloužila.

Byla již tma, ze sadu přivál teplý vítr vůni. Vřískavá hudba vinárny zásobovala celé okolí svými valčíky a občas zaslechl jsi smích či hlasité volání děvčat, mezi něž patřila Marta. Chvílemi to nebylo už volání, spíše výkřiku se to podobalo, a kdo by nevěděl, že lze tak křiknouti, ohrožuje-li kdo naše nohy sedmi špásy, myslil by, že se jedná o pokus vraždy.

„Co asi dělá? Jak se chová?“ zatoužil zvědět Petr.

Srdce mu bilo, jako by očekávalo něco strašlivého.

A přeci se mohlo zcela upokojiti, mohlo býti klidno, neboť Martin hlas se neozýval.

„Právě proto, že ji neslyším!“ pomyslil si zase Petr. „Co vše se dá činiti mlčky.“ A obzvláště to, po čem pase, koná se beze slov.

Petr se neovládl, vzal za kliku a vstoupil.

Děvčata se odmlčovala, zdvihala se z míst a odvažovala nového příchozího očima, jaký je to host: Bohatý? Veselý? Dá vydělat?

Prozatím nebyla nadšena. Petr se rozhlížel vinářičkou, která se zdála o dvou místnostech. Velmi se znepokojil, když Martu neviděl. Byl okamžitě ochoten uvěřiti, že už Marta dávno ve vinárně není, že odešla za řemeslem.

Konečně přisedl ke stolku, jenž vzdálen ostatních volal po osamělém hosti. K Petrovi přiskočila hned maličká černovláska a ptala se, jaké víno má přinésti. Petr objednal, a když se s vínem vrátila, přistrčil jí židli, aby usedla.

„Copak jste tak smutný?“ otázala se.

„A nejsem!“ přemáhal se Petr, aby mohl vyzvídati. „Zašel jsem jen náhodou. – Říkali mi kamarádi, že je tu jedno krásné děvče.“

„Což, nás je tu více!“ řekla nedbale.

„Ano, ale velmi krásné děvče!“

„Která z nás by to byla? – Snad, snad...“ ale černovláska se za živého boha nemohla rozhodnouti.

„Marta se prý jmenuje,“ napověděl jí Petr.

„Ach, Marta! To je dobré! – Ta je teď v šámbru. Počkejte, až přijde, bude tu, myslím, brzy. Je tam s opilým Franckem.“

„V šámbru?“ ulekl se Petr. „Co tam dělá?“

„Co by dělala v šámbru?“ vyprskla černovláska a provodila svou větu celou škálou smíchu. „Baví se! – Vy jste děťátko!“

Petr byl přesvědčen, že našel stopu. Dohovořoval se s černovláskou, vyptával se jí, ale mnohému také nevěřil, poněvadž musil Martu podezřívati a sklepnice vlastně nic zlého o dnešní Martě nesdělila.

„Je to divná holka,“ vyprávěla maličká. „Teď je tomu asi rok, co se tak změnila. Dříve ji měli hosti rádi, vyhovovala ve věcech, na které je každá jiná holka krátká. Považte, to se jí smějem ještě dnes. Šlo s ní domů šest důstojníků. Druhý den přijde – nic. ‚Nu, jakpak si se, Martičko, dnes vyhajala?‘ ptáme se jí. Ona mlčela, vážná byla a pobledlá, slovo jsi z ní nevytlouk, ale slzy jí tekly. Až později jsme se to dozvěděly

od jednoho z těch důstojníků. Povídal, že se za tu noc s každým z nich dvakrát – pomazlila – a s jedním, to je vám takový silák, odněkud ze Slovenska, dokonce čtyřikrát. Tak si to, prosím, spočítejte – to máte dvanáct a dvě čtrnáct – a to vám byli opilí až až! Dostala ale šest set korun! Já bych byla umřela, ale ona vždycky: ‚Jen se, holky, nesmějte, potřebuji peníze. Až budu mít, co potřebuji, nevšimnu si těch zvířat.‘ A opravdu potom brzy se docela změnila. Teď už přes rok s nikým nic nevede. Víte, ona má milého. Je zamilována jako školačka. Přijde – a hned o něm: takový a takový, nenajdeš lepšího; vyprovodil mne teď až sem, ale to ještě nic není. Brilianty mi kupuje, květiny nosí, tuhle mi slíbil voňavky. Budu ho doprovázet na klavír, on nádherně zpívá!“

Černovláska vypravujíc o Martině milém, myslila na svého a záviděla. Petr, poněvadž většina chvály, jíž ho Marta opředla, byla jen kýženým snem, marným a nejsoucím, zastyděl se, jak si ho Marta opravuje. Ale její touhy a sny ho nedojímaly.

„Jak to tedy přijde, že je v šámbru, má-li milého?“

„Ach, vy jste dobrý! Co je na tom? Ostatně, nemyslete si, že s ní někdo co svede! Leda, že mu dá štípanou, ale stěžít!“

Při těch slovech se zase Petr pohnul, bylo mu těžko pomyslet, že Marta někoho políbí. Právě se rozhodl, že půjde Martu vyvolat, když se do místnosti vyřítí opilec a začal hlučně spílat.

„Vidíte? To je opilý Francek. Není mu povolná! Vyhnala ho a on nadává! Jémine, to od ní každý tak vyletí!“

Ve vřavě, kterou opilec svým vstupem vyvolal, Petr rychle zaplatil a odešel právě, když vešla zářící Marta, z vysoka přehlížejíc opilého, jako by s ním vůbec nic nebyla měla, jako by ho ani nyní neviděla a neslyšela. Petr ji zahlédl pootevřenými dveřmi...

„Co tedy počnu?“ řekl si. „Mám se s ní rozloučit či co? – Ano, tedy v šámbru! S opilcem! A co s ním dělala? Může mi to někdo říci? Nikdo na světě! Bože, bože! Taková dobrá, milá žena – a...! S opilým zvířetem! A vyjde, usmívá se, září jako hvězda, svůdná a nepřemožitelná, chce-li. – Co tedy počnu?“

Teprve několik minut před dvanáctou přišel domů, utrmácen myšlenkami. Zul se z bot a odepnul límeček, aby vyhlížel jako v jiné dny. Když odbila dvanáctá, zatáhl šňůrečkou a s mozartovinou přišla i Marta.

„Tak co, chlapečku? Co děláš?“ děla hned ve dveřích a začla vyprávět příhodu navlas tak, jak ji viděl ve vinárně. „Stále dotíral. Lituji skoro, že jsem se dala přemluvit, abych s ním šla do zvláštního pokoje. Ale pán mi vyhrožoval, tak jsem šla. Ten opilec by mně byl málem roztrhl živůtek! – Nu, co! Ale mám za to sto korun.“

Petr, třeba viděl, že tato hnusná událost nezanechala nijaké stopy v Martině srdci, zasmušil se, a když naň doléhala, proč je smutný, řekl jí, že je to nemravné.

„Bože, Petře, jak to, nemravné? Konám prostě svou povinnost. Pán mi nařídil, abych s ním šla pít. Šla jsem tedy. Ale vždyť mám duši čistou, opravdu, jako křišťál. Hnusilo se mi to a nedovolila jsem mu nic. – Těším se na tebe celý den, hořím po tobě. Vždyť nikomu ani pořádně neodpovím, poněvadž jsem stále u tebe. Neublížuj mi, Petře! Žádná slečinka ze společnosti by ti nebyla tak věrná.“

Petr tohle všecko věděl, ale nemohl jinak, bůh ví, proč. Z nepochopitelné příčiny zazlíval Martě, že koná povinnosti svého povolání, byť věděl, že koná opravdu *jen* povinnosti.

„Vždyť už to dlouho nepotrvá!“ těšila ho Marta. „Vezmou mne v kavárně za kasírku. Budeš pak mít svatý pokoj!“

Tahalo se potom šňůrečkou a Petr pojídal Martu.

Příštího večera tiskl se Petr ve výklenku naproti vinárně a čekal s tlukoucím srdcem, kdo povede Martu domů.

Když konečné zahřměly rolety, vyšlo pět děvčat a hlouček mužů. Petr se pustil za nimi po špičkách, se srdcem stísněným.

Na rohu ulice odpojila se od ostatních Marta.

„Marto, pojd' s námi, bude veselo,“ volala na ni černovláska.

„Marto, pojd', dostaneš peníze!“ volal za ní znovu jakýsi člověk, který se trochu kolébal.

„Nepůjdu,“ řekla krátce Marta. „To není pro mne!“

Petr by ji byl zulíbal za ta slova.

Marta se zastavila a prudce se ohlédla dozadu.

„Nu, pojd' přece!“ křikl ještě jednou opilý host, jehož hlas zněl unavenou vášní, jako opotřebované nádobí.

„Už jsem řekla. A nechod'te za mnou, sice zavolám strážníka. Jste beztak opilý!“

V Martině hlase plula nervóza i láska, která ji hnala domů k milému.

Ale Petr si usmyslil viděti v dřívějším Martině zastavení se váhání a hned si řekl, že by byla šla, kdyby byl opilec nabídl větší sumu.

„Dám ti dvě stě!“ zavolal proto Petr, přizpůsobuje hlas dřívějším výkřikům svůdce a ukrýváje se opatrně za rohem.

„Kdybyste mi dal půl světa, nepůjdu, opilečku milý; a netykej mi, nepatří ti to!“ odpověděla a zase ubíhala ulicemi, jako na schůzku, kterou dlouho nedočkavě čeká.

Petr byl zahanben, ale zlobil se dále, ne-li už na Martu, tedy pro to, že se stal tak podezřívavým. „Hrozný život!“ šeptal častokráte, nevěda snad ani, že obviňuje sebe.

Konečně nadběhl Martě postranními ulicemi a přistoupil k ní, jako by jí byl vyšel vstříc.

„Jemináčku, Petře, ty mi jdeš naproti? Jak jsi dobrý!“

Petr se zase zastyděl, cítil, jak ohavně je Marta šálena. Ale přece neměl síly, aby se jí vyznal, že stopoval. Báł se, že přiznáním nebo odkrytím slabosti stane se teprve slabým.

„Pojd', půjdeme chvíli procházkou,“ zaprosila Marta, a vdechujíc vzduch noci, všicka se zavlnila jak ocelový prut, podrážděný úderem kladiva.

„Ach, ne! Pojd' raději domů, bolí mne hlava,“ řekl Petr. Ale Marta nezchladla pod mrazivou sprchou jeho hlasu, pohládila hlavu svého milého, a stavíc krok, pohlédla mu do očí.

„Petře, ty pláčeš?“ otázala se, poněvadž něco podobného tušila.

Teprve potom však Petrovi vytryskly slzy a dospělý muž počal vzlykati.

„Co se ti stalo?“ šeptala, usušujíc mu polibkem oči.

„Chlapečku, řekni, co ti je?“

Petr nevěděl.

Šli tedy domů a do dvou hodin tahali šňůrečkou.

Jindy, postopovav si, rychle předbíhal ulicemi Martu, vklouzl do domu, udýchán se svlékl, zul. Jako postřelený pták klesl na měkkou pohovku, celý se do sebe schoužil, zněl zvláštním pocitem člověka, velmi prozřetelně klamaného. A čekal na Martinův příchod, jako planý keř na včelu, jež by ho k ovoci zúrodnila. Ale jak, byl-li jen planým, trpkým keřem?

Marta přišla a Petr mlčel; bylo to k pláči. „Proč mi neodpovíš?“ žalovalo děvče, když se ho dvakrát už tázalo, proč mlčí. Ale Petr byl dále zticha, hleděl před sebe nepohnutě.

„Co tě zas tíží? Máš-li nějakou obavu, vyvrátím ti ji. Taž se, co chceš, přej si cokoliv, dám ti všechno. Jen, prosím tě, promluv! Mlčíš-li tak dlouho, je to, jako bys umřel.“

Ale Petr byl dále tich.

„Na,“ podala konečně Marta milému hůl. „Bij mne, bij! Ale spílej při tom aspoň, ať vím, že chceš ještě se mnou jednat.“

A tehdy Petr zase mlčel, tehdy i Martiny slzy selhaly, mlčelo se až do rána. Marta bez pláče i výčitky bděla pak u Petra, neodvažujíc se přiblížit se mu nebo ho políbit.

Jindy ji přivítal umíněným pohledem. Bylo nasnadě, že počne výslech. Martina tvář se plnila krví, počínala se stydět. Věděla, že rozebere její minulost na sta různých dnů, jež zase rozbije o svou tvrdou hlavu na hanebné hodiny, v nichž bylo Martě vydělávati nečistým způsobem.

„Řekni, kolik jsi jich nejvíce mívala za noc...“ otázal se Petr sípaje.

„Petře, proboha, všechno, všechno, jen tohohle nech! Je to tak příšerné a je to už dávno. Rozbíváš přítomné štěstí!“

Petr, poněvadž tak vážně prosila, ještě více se rozechvěl, celý zbledl a jal se teď už prositi o vyprávění, které chtěla Marta prosbou odvrátit: „Řekni, Marto, pro klidné svědomí mi řekni!“

„Ježíši Kriste!“

Velice si přál věděti, bude-li vyprávět i o šesti důstojnících.

A když už Petr prosil jako choré dítě, změkla mu Marta všecka v rukou a zpovídala se mu i z toho.

„A co tomu říkáš, když si tak na to myslíš dnes?“ tázal se Petr, když Marta domluvila.

„Co tomu říkám? – Povím ti, ale netvrď pak, že jsem byla nemravná. Chtělo se mi krásných a dobrých věcí; a aby byly, tedy jsem se podvolovala nejdříve ošklivým a špatným.“

„Ano, ale šest důstojníků?“

„Vždyť, Petře, já tím také trpěla. Nemysli, že mi to působilo radost! Někdy posedne člověka taková zběsilá touha, aby měl krásné; a to se, škoda, dostane za peníze. Všechno dáš tedy za mnoho peněz,“ zasteskla si Marta.

„Ano, ale šest důstojníků?“ opakoval Petr už s nechápavým vztekem.

„Říkám ti. Všechno bych byla dala za mnoho peněz...“

Petr vytál Martě políček a pak druhý.

Děvče pokorně drželo, trochu se orosilo při řasách: „Ale to jsem tě ještě neznala, chlapečku můj...“

Petr se zamyslel.

Brzy vstal, prošel se pokojem, tajně šilhal po Martě, styděl se.

Leč nemohl jinak, začal znovu o důstojnících.

„Nu – ale šest! Říkáš šest, to přece vůbec není možno.“

„Jak ne? Je to pravda, tedy i možno. Ale nediv se přece tolik – a rozuměj: každý má něco, za co žije, každý něco prodává. Někdo jen svůj mozek, někdo své ruce. Jsou nešťastné, kterým ani mozek, ani ruce nestačily, a prodávaly tedy své tělo. Svě celé tělo. Jen srdce jim zbylo, některým dokonce čisté. Víš, vůbec nelituji své minulosti. Bylo to od boha, jako každý život. Tu je úředník, tady dělník; opodál stojí nevěstka... každý dává, co má nejdražšího, za co lze stržít nejvíce. To ovšem bylo. Bylo a už... Petře, ty nedopustíš, aby to ještě bylo, vid'? Budeš mne bránit, budeš mne opatrovat, ty má sílo, vid'?

Ty jistě nedopustíš... Dnes ono nejdražší schovávám jen pro tebe, poněvadž si zasloužíš nejdražší..."

„Ano,“ řekl ještě trpce, se zlobou ve hlase Petr. „Když to už bylo stokrát zapláceno a dodáno.“

„Dávám, co mám, Petře. Kdybych byla pannou, měl bys mne takovou. Potkal jsi vědoucí ženu – máš ji tedy. Všechny hřešily, i panny v myšlenkách. Bez hříchu nenarodí se ani úsměv, ani láska. A muži? – Nebo ty jsi nikdy nehřešil?“

„Já nejsem žena,“ usmál se křivě Petr.

Marta se chtěla hněvat, ale odehnala to opět. Uměla zahánět nedobré pudy jako ovčák vlky od svého bílého stáda.

„Žena nesmí?“ děla. „Ale muž smí? Když tedy smí muž, *musí* žena. Poněvadž muž hřeší na ženě, bez ní nehřeší.“

„Ale ne každá žena s ním hřeší.“

„Ano, pravdu máš: každá žena nehřeší, byť i muž hřešil na ní. Ona je trpná při jeho hříchu.“

„Ne, tak jsem to nemyslil, tak to není!“

„Ó ano, tak!“

Petr nevěděl, zdali opravdu tak, mlčel tedy.

„Zapomeneš-li kdy na to, že jsem nebyla od počátku tvou?“ zašeptala Marta.

„Jak?“ skoro jen dýchl v odvetu Petr.

„Ano, vždyť přece jsme se hned nepotkali, proto jsem patřila jiným.“

„A teď?“ zatoužil zas muž.

„Teď... ale že se ptáš? Patřím ti jako věc, ty to víš! Vždyť už jen tebou žiju. Patřím ti – a ber mne tak, jak jsem. Nemohu přece zabít svou minulost. Je to, jako bys chtěl zabít včerejší nečisté srdce, ale s dnešním bys chtěl žít. A zabiješ-li včerejší, není ani dnešního. A právě z té nečisté hlíny vyrostla, dejme tomu, lilie. Je to prý květina čistoty...“ Marta se už usmála obručí orosených řas. Zdálo se jí, že Petr taje, a tuto oblevu vítala úsměvem, někdy ovšem dříve, než nadešla.

Petr skutečně nemohl zápasit, poněvadž bylo jasno, že je Marta v právu. A tím více byl štván nedůvěrou, neboť nedůvěra, jako všechny tretky, se upíná všude, kde je jasný hřebík. Hřebíkem byla pravda, kterou přibila Marta do Petrova srdce.

Stávalo se, že po celý den Petr nehlesl a večer se obracel něžně ke své milé. Byly to dny, kdy uštván podezřením, neměl už, po čem by pátral. Chtěl tedy něžně rozbírat Martu, mimochodem v ní něco nalézt, co by ji usvědčilo. Ve své něze ukrýval naději na odkrytí a byl jen pro tu naději něžným.

Poněvadž teď často stopoval, zdávalo se mu v noci, že ho někdo pronásleduje. Často se probouzel, a jsa ještě v Martině náručí, šep-
tal jí, že ho pronásledují.

„Kdo?“ tázala se Marta, uklidňujíc ho vlastním klidem.

Když zaslechl Martin hlas, naplněný bezpečnou silou lásky, Petr se vzpamatoval a odpovídal:

„Myšlenky. Myšlenky mne pronásledují.“

Marta ho pak uspala jako malé dítě, sama však, zkoušejíc svou sílu, probděla noc. Přemýšlela, co učiní, aby Petra zprostita jeho podezření, aby ho zachránila.

Brzy na podzim dala výpověď a provázena nevlídnými pohledy zaměstnavatele, odcházela naposled cestou, kterou jí bylo tak dlouho choditi.

Stala se kavárenskou kasírkou a domnívala se, že tím Petra uspokojí. Ale mýlila se.

Petrovy nálady se horšily, výstupy houstly a stávalo se teď pravidelně, že mozartovina selhala. Petr stopoval svou družku dále, a poněvadž chodila sama nebo s číšníkem, který bydlel v sousedství, rozhodl se o Martě, že přijímá milence v kavárně.

Třebas měla mírnou duši a srdce plné něhy, povolnosti a dobroty, nebyla s to, aby zabránila výstupům. Plula v nerozhodných vodách, o nichž nevíme, pohlčí-li nás, či zachrání. Srdce jí rostlo úměrně se žalem, stále více milovalo.

Jednou v listopadu představil se Petr Martě s revolverem v ruce.
„Petře, co sis to zas pořídil? Na koho?“

„Na tebe, Martičko, trpělivost mne zmožila. Už nemohu... Bude konec. Neslavný, ale konec, Martičko, bude, uvidíš!“

„Hošku můj,“ konejšila ho Marta, „vzpamatuj se! Řekni, co chceš! Všechno, všechno ti udělám. Jen řekni. I jen pohled mi dostačí.“ A že věděla, jak rád nyní bije, nabízela se: „Bij tedy – bij!“

„Není potřeba,“ skončil Petr, zavřel revolver do stolu a šlo se spát.

Opakovalo se to zprvu v delších, pak v krátkých intervalech. Konečně to bylo na denním pořádku. Marta věděla, v kterou hodinu s tím přijde.

Jednou nabil Petr revolver před Martinýma očima, zkoušel, mířil. Marta v první chvíli uskakovala, pak ale stála, a nevědouc ani, odzbrojovala ho svým klidem.

Příští den dostal Petr výpověď z banky, a poněvadž si stěžoval, byl představen lékaři.

Marta ho ovšem hájila, když ho chtěli odvésti do blázince, a popřela, že by jí byl vyhrožoval revolverem, třebaš o tom věděl celý dům od vševědoucí domovnice. Lékaři nebyli srozuměni, ale poněvadž tedy nebylo žádných zvláštních důkazů, bylo vyhověno půvabné Martě.

Ještě měsíc trvalo soužení.

Marta pobledla, oči dostaly jiný svit.

Sluch připouštěl chvílemi nepronosené věty, srdce zpívalo žalmy.

Naříkati však stále ještě nedovedla a spoutávala Petra jen úsměvy. Dny se řinuly zvolna jako poslední krev umírajícího zvířete. Myslílo se časem, že už je všechna vyčerpána. Petr byl zlý, jindy něžně krutý. Kousal ji bolestně a šeptal něžná slova, ustříhoval jí vlasy a za noci ji štípal se zálibou. Z rozkoší zbyla muka, ale Marta je provedla svým zázračným srdcem i stala se jí zase rozkoší. Pro tuto ženu nebylo už bolesti, páchal-li ji milovaný Petr.

Cítila v sobě tu proměnu. Stala se tehdy, když Petr poprvé naměřil. Jako by jí byl tenkrát dal milost, vážila si ho. Pokládala ho za dobrého hospodáře, jenž nezahubil svůj statek, ač mohl.

Ted', naplněna vděčností, podobala se cestě na jaře, když zmatenému poutníku děkuje, že po ní šlape. Necítila bolesti, ani smutku necítila, že pošlapal květy na jejích bocích, neboť věřila, že poutník musí kráčet a cesta být šlapána, aby bylo dosaženo cíle.

Několik dní před Štědrým večerem zatemnilo se v Petrovi úplně. Míra byla dovršena, vášeň, která ho posedla, trůnila v jeho srdci a bez váhání poroučela. Petr ji poslouchal s úctou a pochopením, věřil v její moc. V některých hodinách naslouchal jí pozorně a vnímal, cokoli mu našeptávala.

Kdysi večer, neukazuje již revolver, střílel z úkrytu po Martě, která se právě vracela z každodenní pouti za chlebem. Vypustila tlumený zvuk, ale jako by se zalekla své beztaktnosti, upadla tiše v bezvědomí.

Potom zastřelil Petr sebe, jak si byl dávno přislíbil, když vášeň stále dotírala. Mířil dobře, muselo to být.

Jak se později ukázalo, prostřelil Martě jen prsa.

Probouzejíc se z mrákot, ptala se raněná po Petrovi. Lékař však mlčel a z jeho chladné tváře pozdravila Martu hlubokou úklonou smrt.

Poněvadž věděla, že sama ještě žije, bylo jisto, že je Petr mrtev.

Řekla ještě: „Ale, co ho to napadlo, blázínka? Mohli jsme být šťastni!“

Leč Petra prý pochovali. Bylo tak dobře, neboť, jak to řekl lékař, čekalo ho v zemi více než na zemi. Škoda, že ho už nemohla spatřit!

Marta, zbavena srdce, dotloukla pak život v noční vinárně, ale v některých hodinách se zamýšlela a žila aspoň ve vzpomínkách.

15. listopadu 1919

Benjamin Klička
Tulák Jeroným a jiné osudy

Ilustrace na obálce Longze Zhang/Shutterstock.com
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 10. 11. 2023

ISBN 978-80-274-3572-2 (epub)
ISBN 978-80-274-3573-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-3574-6 (prc)